

Regionaal expertiseteam energie (REE) voor bedrijven: goed idee?

Rapportage voor de bestuurlijke platforms
Circulaire Regio en Productieve Regio

7 december 2022

Versie 1.0

Inhoud

1	Samenvatting.....	3
2	Introductie.....	7
2.1	Aanleiding idee vanuit Gelders EnergieAkkoord.....	7
2.2	Aanleiding vanuit de uitdaging voor het bedrijfsleven.....	8
2.3	Aanleiding vanuit de uitdagingen voor de 16 gemeenten.....	10
3	Gevolgde werkwijze.....	14
3.1	Werkgroep vanuit overheid en bedrijfsleven.....	14
3.2	De stappen.....	14
4	Bedrijven in de regio.....	15
4.1	Aantal en soort bedrijven.....	15
4.2	Waar zit de grootste opgave ten aanzien van energiegebruik en CO ₂ -uitstoot?.....	16
5	Voorbeelden uit land en regio.....	19
5.1	Energie Expertisecentrum Flevoland.....	19
5.2	ECUB.....	20
5.3	Duurzaam energie besparen (DEB); de digitale bespaar-assistent.....	20
5.4	Nijmegen schakelt Regionaal Energieloket (REL) in.....	21
5.5	Groene Allianties de Liemers (GADL).....	21
5.6	Pro-actieve aanpak in Duiven (2-Stroom).....	21
5.7	Green Business Club kantorenpark Gelderse Poort.....	22
5.8	Tiel; zon op dak met garantstelling gemeente.....	22
6	Uitkomsten behoeftenonderzoek.....	24
6.1	Uitkomsten gesprekken met bedrijvenorganisatie.....	24
	Voorwaarden bedrijven.....	24
6.2	Uitkomsten onderzoek onder de gemeenten.....	26
	Behoeftte gemeenten?.....	26
	Voorwaarden gemeenten.....	26
6.3	Eerste verkenning met ODRN en ODRA.....	27
6.4	Eerste verkenning Liander.....	28
7	Vertaling onderzoek naar programma van eisen/wensen.....	29
7.1	Expertisecentrum gewenst?.....	29
7.2	Voorwaarden.....	29
7.3	Doelgroep expertisecentrum.....	30
7.4	Taken.....	30
8	Opzet REE Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen.....	31
8.1	Geen centrum maar een team.....	31
8.2	Doel van het expertiseteam.....	31

8.3	Opzet van het REE	31
8.4	De diensten aan bedrijven	32
1a.	Het hart: de expertpool van het REE.....	32
1b.	De vindplaats: website en KCC per gemeente.....	32
8.5	De ondersteuning	33
	Programmateam REE	33
	De financiering van maatregelen (garanties & revolving fund).....	33
	De faciliteiten	34
8.6	De rechtsvorm.....	34
8.7	Plek van REE binnen het totale aanbod	34
9	Financiën	36
9.1	Begroting	36
10	Vervolg	39
10.1	Stappen.....	39
	Bijlage 1 Afkortingen.....	40
	Bijlage 2 Uitkomsten behoefteonderzoek bedrijven	41
	Bijlage 3 Uitkomsten behoefteonderzoek gemeenten	42
	Bijlage 4 elektriciteit en aardgasgebruik in de regio	50
	Bijlage 5 kosten per gemeente	51

Leeswijzer

Als u weinig tijd heeft dan adviseren wij u om vooral hoofdstuk 1, 6, 8 en 9 te lezen.

In hoofdstuk 2 is te vinden hoe het onderzoeksteam te werk is gegaan en in hoofdstuk 3 staat een analyse van het aantal en soort bedrijven in de regio. In hoofdstuk 4 hebben we een aantal inspiratiebronnen omschreven op landelijk en regionaal niveau. In hoofdstuk 5 leest u de uitkomsten van de gesprekken die zijn gevoerd. Aansluitend maken we hiervan in hoofdstuk 6 een vertaling naar de randvoorwaarden voor het expertisecentrum. Wat moet het expertisecentrum doen en in welke mate? In hoofdstuk 7 vertalen we dit naar de resultaten die dit kan opleveren (de business case) en in hoofdstuk 8 vindt u een begroting van de activiteiten. We sluiten in hoofdstuk 9 af met een doorkijk naar het vervolg.

Dank

De werkgroep:

Chris Lorist Gelders (EnergieAkkoord)
Tjerry Verhoeven (VNO-NCW-Midden)
Kristie Lamers (RvN@)
Martijn de Haas (RvN@)
Emile Pilage (gemeente Nijmegen)
Carolien van Merksteijn (gemeente Arnhem)
Eline Bijl (Groene Metropoolregio)
Henny Pries (Groene Metropoolregio)

We hebben input gehad van onder andere:

Wim Nabbe (GADL)
Vince Schulte (ODRN)
Ingeborg Dieperink (ODRA)
Stef Aerts en Christian Klep (Liander)
Jeroen Smits (gemeente Duiven)

1 Samenvatting

Opgave om CO₂-reductie te behalen

Bedrijven en instellingen in de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen gebruikten in 2020 2.400.000.000 Kwh elektriciteit en 390.000.000 m³ gas. Daarmee hebben zij een behoorlijk aandeel in de CO₂-uitstoot in de regio. In het Klimaatakkoord hebben overheid en bedrijfsleven gezamenlijk afgesproken om in 2030 49% CO₂ te besparen. Daar komt nog bij dat door het EU-beleid geformuleerd in Fit for 55 en het regeerakkoord de doelen naar boven bijgesteld zijn naar 55% reductie.

Al veel gebeurd door bedrijven

Door bedrijven in de regio zijn in de afgelopen jaren allerlei initiatieven ontplooid en ingrepen gedaan om aan de bovenstaande doelstelling bij te dragen. Het toekomst bestendig maken van hun bedrijven is geen sine cure. Een groep koplopers heeft al vergaande maatregelen genomen en daarmee het goede voorbeeld gegeven. Er is echter ook een grote middengroep, die het om allerlei redenen nog lastig vindt om in actie te komen en een kleine groep achterblijvers, die dit ook niet van plan is. Door de stijgende energieprijzen neemt bij bedrijven de urgentie om maatregelen te nemen toe, maar dat wil niet zeggen dat de belemmeringen die er de afgelopen jaren waren opeens verdwenen zijn. Er zijn ook belemmeringen bij gekomen in de vorm van netcongestie.

Wortel-en-stok-benadering van gemeenten

De gemeenten hanteerden de afgelopen jaren de zogenaamde wortel-en-stok-benadering bij de benadering van bedrijven die verplicht waren aan energiebesparing te doen. Er werden adviezen gegeven en energiescans aangeboden (de wortel) en controles door de omgevingsdiensten uitgevoerd (de stok) maar dat leidde nog niet tot voldoende tempo. Daar komt bij dat de gemeenten in het kader van de Regionale EnergieStrategie 0,49 TWh van de 1,62 TWh gepland hebben als grootschalige zon-op-dak. De uitvoering hiervan zal voor een groot deel moeten gebeuren door de regionale bedrijven. Ook hierbij speelt het probleem van netcongestie. Kortom, de urgentie om de energietransitie bij bedrijven te versnellen neemt toe, maar de aanpak van gemeenten is nu niet toereikend.

Kan expertiseteam helpen?

We hebben onderzocht of een expertiseteam energie voor bedrijven een bijdrage kan leveren aan bedrijven in de regio bij hun streven hun bedrijf toekomstbestendig te maken zodat de gestelde doelen ten aanzien van CO₂-reductie behaald worden. Het idee is afkomstig van het Gelders Energie Akkoord, maar ook bij een aantal gemeenten broedde men al op een soortgelijke oplossing.

Om de behoefte te onderzoeken hebben we een enquête gehouden onder ambtenaren van de 16 gemeenten van de Groene Metropoolregio en gesprekken gevoerd met 21 bedrijven(organisaties). Daarnaast hebben we een aantal voorbeelden in het land en in de regio bestudeerd om te zien wat de mogelijkheden zijn en waar we op moeten letten.

Conclusie

We hebben uit het onderzoek de conclusie getrokken dat er behoefte is aan een pro-actieve op de uitvoering gerichte vorm van ondersteuning van ondernemers. Daarbij wordt geconstateerd dat de energievraagstukken waar ondernemers mee zitten anders zijn dan de vraagstukken van bewoners. Er is specialistische hulp gericht op ondernemers nodig, die momenteel niet voorhanden is bij de gemeenten of de omgevingsdiensten. Er zijn wel commerciële aanbieders van allerlei advies, maar veel bedrijven zien daarbij door de bomen het bos niet meer en missen hier onafhankelijkheid.

Randvoorwaarden

Vanuit de enquêtes en interviews hebben we een aantal voorwaarden aan het expertiseteam opgehaald:

- De houding van het expertisecentrum moet pro-actief en praktisch zijn. De focus moet liggen op uitvoering en het maken van businesscases.
- Organiseer kennis en capaciteit regionaal, maar sluit voor de benadering van de bedrijven aan bij lokale netwerken.

- Geen focus op innovatie, hier zijn andere partijen mee bezig.
- Zorg dat het team ‘de taal van het bedrijfsleven spreekt’ en bijdraagt aan de verbetering van de relatie tussen overheid/bedrijfsleven.
- Zorg dat de organisatie gezamenlijk door bedrijven en gemeenten aangestuurd wordt en geen winstoogmerk heeft.
- Start niet iets voor een jaar, maar voor een langere tijd.
- Voor het goed kunnen functioneren van het team is een betere samenwerking afdelingen economie en duurzaamheid binnen gemeenten nodig.
- Maak heldere afspraken over de afstemming met andere organisaties en vooral over de relatie met de omgevingsdiensten.

We hebben vervolgens een ontwerp gemaakt en als een van de eerste punten de naam veranderd in **expertiseteam** in plaats van **expertisecentrum**. Hiermee willen we benadrukken dat we niet ergens een kantoor gaan huren waarin allerlei mensen gaan wachten tot de bedrijven bij hen langskomen, maar dat het hart van het REE gevormd wordt door een pool van experts die op pad gaan.

We hebben het **doel van het REE** als volgt omschreven;

Het doel van het expertiseteam is om bedrijven en instellingen in de Groene Metropoolregio te ondersteunen bij de maatregelen om hun organisaties toekomstbestendig te maken door het terugdringen van het verbruik van aardgas en elektriciteit en het vergroten van de productie van duurzaam opgewekte energie. Dit zal leiden tot CO₂-reductie en een gezondere groenere leef- en werkomgeving voor iedereen.

Qua **doelgroep** zal de focus liggen op het Midden- en KleinBedrijf met nadruk op de bedrijven die informatieplichting zijn en dus meer dan 50.000 Kwh elektriciteit en 25.000 m3 gas gebruiken. In overleg met het lokale netwerk van ondernemers en gemeente zal bezien moeten worden hoe dit in een specifiek gebied uitvalt. In kleinere gemeenten met weinig grootverbruikers kan de focus dan toch op de bedrijven met een lager energieverbruik komen te liggen.

We hebben geconstateerd dat een aantal gemeenten voor de website met informatie over alles rond de energietransitie voor bedrijven en voor een KlantContactCentrum (KCC) waar men met eenvoudige vragen, gebruik maken van de bedrijvenmodule van het RegionaalEnergieLoket. Als alle gemeenten dit doen kan het REE hier gemakkelijk op aansluiten.

Het REE is dan meer te zien als een backoffice dat voortbouwt op de contacten die gemeenten, ondernemersorganisaties, omgevingsdiensten en het KCC hebben.

De **taken** voor het REE hebben we uitgesplitst in de expertpool en de ondersteuning (programmteam en faciliteiten).

Expertpool REE

Het hart van het REE zal gevormd worden door een pool van mensen met verschillende expertises op het gebied van de energietransitie bij bedrijven. Deze pool zal bedrijven kunnen helpen bij de vragen die zich voordoen. We hebben een globale indeling gemaakt naar soorten adviezen;

- Individuele begeleiding basis:** hierbij gaat het om de ingrepen vanuit de ErkendeMaatregelenLijst: het expertiseteam ondersteunt het bedrijf bij de implementatie van deze maatregelen (ook als het bedrijf hier niet toe verplicht is).
- Individuele begeleiding plus:** een adviseur vanuit de expertpool helpt de ondernemer bij het realiseren van de verdere energiebesparing in het bedrijfsproces en van energieopwek, oplossen van problemen rond netcongestie et cetera.
- Collectieve begeleiding:** er wordt procesbegeleiding en expertise geboden aan een cluster van bedrijven om gezamenlijk energievraagstukken aan te pakken (bijvoorbeeld ontwikkelen Smart Energy Hub, inzet energieopslag).

Om de diensten goed te kunnen verlenen is een kleine kernorganisatie nodig; het programmateam.

Programmteam REE

Dit team is te zien als het raderwerk binnen het REE; het is haar taak om verbinding te leggen tussen het REE en de lokale netwerken van bedrijvenorganisaties en de gemeenten en om de expertpool in staat te stellen hun werk goed te doen. Het programmateam zal aangestuurd worden door een vertegenwoordiging van bestuurders van de GMR en vanuit het bedrijfsleven.

Faciliteiten

Voor de benodigde ruimtes, ICT, personeelszaken en overige faciliteiten willen we zoveel mogelijk gebruik maken van medegebruik met bestaande organisaties. Op termijn zal bezien worden wat de mogelijkheden zijn om rond financiering van maatregelen ondersteuning te bieden.

Financiën

We hebben een begroting gemaakt voor de eerste drie jaren. We gaan ervan uit dat 2023 een startjaar is waarin het REE nog niet op volle kracht kan functioneren, maar hopen dat dit in 2024 en 2025 wel het geval zal zijn.

2023	BEGROTING	DEKKING				
	totaal	GMR	gemeenten	provincie	regiodeal	ondernemers
Via het REE						
Pool individuele adviezen	€ 246.050		€ 246.050		PM	PM
Pool collectieve adviezen	PM		PM			PM
Programmabureau	€ 244.440	€ 85.000		€ 150.000		€ 9.440
Via de gemeenten						
Website en KCC	€ 123.014		€ 123.014			
totaal	€ 613.504	€ 85.000	€ 369.064	€ 150.000	PM	€ 9.440

2024 en 2025	BEGROTING	DEKKING				
kosten per jaar	totaal	GMR	gemeenten	provincie	regiodeal	ondernemers
Via het REE						
Pool individuele adviezen	€ 478.500		€ 430.650		PM	€ 47.850
Pool collectieve adviezen	€ 513.333		€ 256.667		PM	€ 256.667
Programmabureau	€ 298.040	€ 85.000	€ 53.040	€ 150.000		€ 10.000
Via de gemeenten						
Website en KCC	€ 79.124		€ 79.124			
totaal	€ 1.368.997	€ 85.000	€ 819.481	€ 150.000	€ -	€ 314.517

Met deze begroting gaan wij het gesprek aan met de diverse gemeenten en de provincie over de dekking van de kosten. Daarnaast hebben wij het project opgevoerd bij de regiodeal met het oogmerk om ook hieruit middelen te krijgen (additioneel of ter vervanging van gemeentelijke bijdragen).

Vervolg

We gaan deze rapportage terugleggen aan het Bestuurlijk Platform Circulaire Regio, het Bestuurlijk Platform Productieve Regio en bij de geraadpleegde ondernemers(verenigingen). Als onze adviezen overgenomen worden gaan we in het eerste kwartaal van 2023 kwartiermaken met de verwachting dat het REE in het tweede kwartaal 2023 kan starten.

2 Introductie

2.1 Aanleiding idee vanuit Gelders EnergieAkkoord

Is het niet vreemd dat er in alle gemeenten energieloketten voor bewoners zijn en dat er niet iets vergelijkbaars is voor ondernemers? Wellicht dat dergelijke gedachten in 2021 de aanleiding zijn geweest dat er binnen het GEA (Gelders Energie Akkoord) het idee van Regionale Energie-expertisecentra voor het bedrijfsleven ontstond.

Beschrijving van het oorspronkelijke idee van het GEA

Onder de werktitel 'Energie Expertise Centra' bundelen de professionals en vertegenwoordigers van ondernemersaanpakken in diverse Gelderse regio's hoe we op duurzame wijze 'middelgrote en grote ondernemers en bedrijven op vooral bedrijvenparken collectief kunnen stimuleren en ondersteunen bij het verankeren van innovatie, duurzaamheid, energie en circulariteit in hun bedrijfsstrategie en bedrijfsvoering'. Naast de informatie- en communicatiefunctie heeft een Energie Expertise Centrum meer in huis. Namelijk de mogelijkheid om ondernemers te ondersteunen bij individuele en collectieve energieprojecten. Er wordt gedacht aan zes regionale Energie Expertise Centra in Gelderland, aansluitend op bestaande initiatieven en in de praktijk herkenbare clustering. Een 'Energie Expertise Centrum' is nu nog een concept in ontwikkeling. Met waar mogelijk een gemeenschappelijke basis-aanpak en regionaal in te kleuren. Het doel staat voorop: meer continuïteit en minder versnippering in communicatie richting ondernemers vanuit 'regelingen' en 'projecten', maar een door ondernemers zelf gedragen en regionaal georganiseerde netwerkaanpak om bedrijven goed te informeren en praktisch te ondersteunen bij energiebesparing, zon-op-dak en de warmtetransitie. Individueel waar dat moet, collectief waar dat kan. Gebaseerd op de couleur locale en daarbij maximaal gebruikmakend van succesvol gebleken aanpakken. Dus zo veel mogelijk van elkaar leren – zowel binnen als tussen regionale netwerken - en zo min mogelijk wielen opnieuw uitvinden.

Er zijn drie hoofdrollen te benoemen voor de Energie Expertise Centra. Deze staan hieronder weergegeven.

Energieloket voor bedrijven

adviseren van individuele bedrijven die financieel willen participeren in lokale zon- of windprojecten
coördineren en uitvoeren van haalbaarheidsonderzoeken

Ondersteunen en uitvoeren projecten en programma's

opzetten en uitvoeren energiebesparingsprogramma's
opzetten zon-op-dak projecten
opzetten energiediensten en coöperaties
uitvoeringsbegeleiding
verwerven financiële middelen

Vraagbundeling en advisering bij vraagstukken die individuele gebruikers overstijgen

capaciteit van het net
peakshaving
achter-de-meter oplossingen
impact RES-scenario's toetsen
vertaling wensen en behoeften naar RES-programma

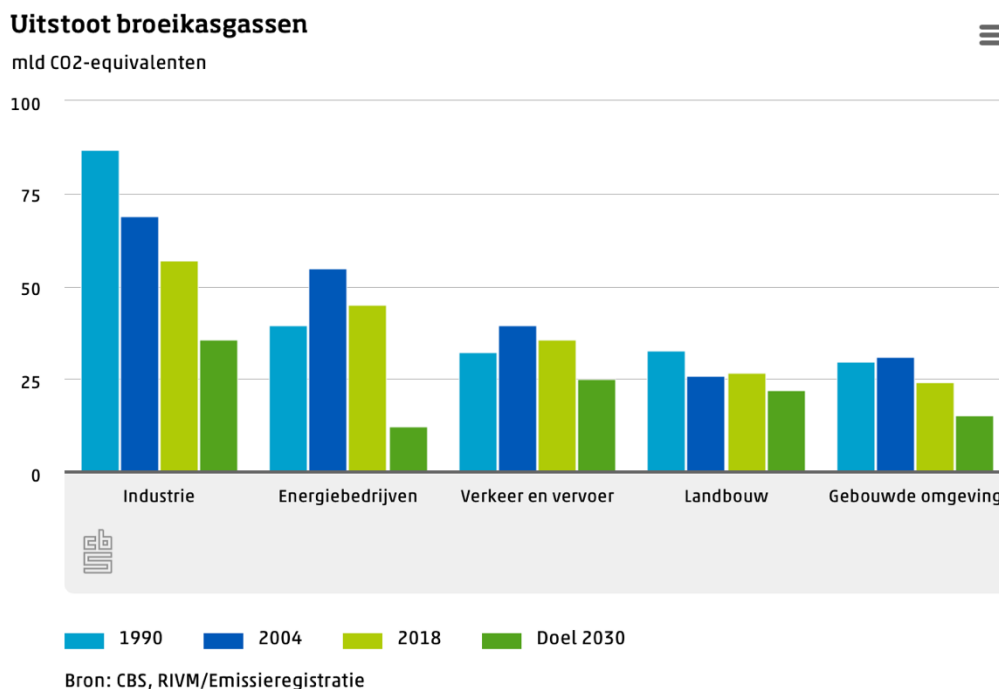
De Groene Metropoolregio heeft het idee omarmt en het doen van een behoeftenonderzoek naar een dergelijk centrum opgenomen in de regio-agenda voor 2022. Deze rapportage is de weerslag van dit onderzoek. Het idee sluit aan bij de uitdagingen waar de gemeenten en het bedrijfsleven voor staan.

2.2 Aanleiding vanuit de uitdaging voor het bedrijfsleven

Bedrijfsleven belangrijke rol in uitvoering klimaatakkoord. Ambities stijgen nog.

In het klimaatakkoord zijn doelen geformuleerd om Nederland richting klimaat-neutrale samenleving te transformeren. Het bedrijfsleven speelt daarin een belangrijke rol in en heeft als mede-ondertekenaar van het Klimaatakkoord de afgelopen jaren al de nodige stappen gezet.

Het kabinet Rutte IV heeft, in lijn met het Europese beleid geformuleerd in Fit-for-55, de ambities naar boven bijgesteld; we moeten niet 49% maar 55% CO₂-reductie behalen in 2030 en plannen hebben voor 60%. Daarbij is ook een rol weggelegd voor het bedrijfsleven. Juist omdat het bedrijfsleven momenteel koploper is in de realisatie van de CO₂-reductie.

Uit coalitieakkoord: “Omzien naar elkaar, vooruitzien naar de toekomst”

Industrie en bedrijfsleven

De industrie van de toekomst draait op schone energie en op biograndstoffen en maakt circulaire producten. Het is onze ambitie in de kopgroep te zitten van deze transitie naar een groene industrie. Daarvoor is een groene industriepolitiek nodig. Dat is een aanpak van wederkerigheid tussen overheden, bedrijfsleven en samenleving. Niet op basis van vrijblijvendheid, maar op basis van stevige, bindende maatwerkafspraken zorgen we ervoor dat de Nederlandse industrie in Europa en wereldwijd de duurzame norm stelt. Daarmee versterken we het vestigingsklimaat en behouden we duurzame werkgelegenheid voor Nederland.

- We gaan in de industrie de ambitie verhogen. In principe kijken we bij de hogere nationale ambities eerst naar reductie in de ETS-sectoren, naast onze ‘Fit-for-55’ verplichtingen.
- We maken bindende maatwerkafspraken met de 10 tot 20 grootste uitstoters van broeikasgassen.
- De prikkels voor verduurzaming worden versterkt door het verhogen van de marginale heffing bovenop de prijs in het Europese emissiehandelssysteem (ETS).

- Er wordt extra geïnvesteerd in onderzoek en innovatie van klimaatneutrale technologieën. De nadruk ligt daarbij op grote samenhangende programma's die ook bijdragen aan het betaalbaar houden van de energietransitie. Er komt een ambitieus klimaatdoel voor de circulaire economie en een uitvoeringsprogramma. De overheid neemt hier een voorbeeldrol in. We zorgen voor een betere aansluiting tussen klimaatbeleid en circulariteit.
- We helpen het mkb met verduurzamen. We zorgen voor inzicht in en advies over de stappen die het mkb kan zetten. We stimuleren verduurzaming en versimpelen de regelingen voor ondernemers. Toekomstig klimaatbeleid toetsen we op de effecten op het mkb.
- We zorgen voor een schone en gezonde leefomgeving door het steviger aanpakken van milieucriminaliteit en milieurisico's. Het rapport van de Adviescommissie Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (commissie-Van Aartsen) wordt hierbij betrokken.

Op dit moment wordt er binnen diverse ministeries gewerkt aan de uitwerking van het coalitieakkoord. Dit zal leiden tot aanpassingen van wet- en regelgeving die het bedrijfsleven zal raken.

Energietransitie: veel potentie bij bedrijfsleven

Het bedrijfsleven is koploper in de energietransitie. Dit is met name het geval door uitvoering van MeerJarenAfspraken energie-efficiencyverbetering in de afgelopen jaren. Er is nog voldoende potentie om energiebesparing bij het MKB te versnellen. Op zoek naar informatie over de redenen waarom juist energiebesparing binnen het bedrijfsleven nog te weinig vaart heeft stuiten we op de 10 O's die al in 2015 in het rapport "Belemmeringen voor duurzame energie in het MKB" van de Topsector Energie opgenomen stond.

De tien belemmeringen van MKB-bedrijven om energie te besparen

In een onderzoek van Jonkers naar energiebesparing zijn verschillende belemmeringen in kaart gebracht aan de hand van diepte-interviews met ondernemers en een literatuurscan. Een aantal hiervan is nog steeds actueel en kan worden vertaald naar de acceptatie van duurzame energie. (...)

- **onbekendheid:** veelal is relevante kennis over mogelijkheden voor het bedrijf op het gebied van duurzame energie onvoldoende aanwezig.
- **onbeduidendheid:** energiekosten maken over het algemeen slechts een klein deel uit van de totale bedrijfskosten in het MKB (2 tot 5%). Hierdoor krijgen energiekwesties weinig prioriteit.
- **onbetaalbaarheid:** er is in het MKB vaak gebrek aan voldoende kapitaal om de (geadviseerde) investering te kunnen financieren. Krijgt men kapitaal van de banken?
- **onaantrekkelijkheid:** vaak zijn veel subsidies en fiscale faciliteiten noodzakelijk om de terugverdientijd van maatregelen binnen de drie jaar te houden. Op zo'n moment kost het de gemiddelde MKB ondernemers gewoonweg te veel moeite om zich hierin te verdiepen.
- **onzekerheid:** hoewel de meerkosten van de activiteiten bekend zijn, kan er onzekerheid zijn over de precieze hoogte van de baten. Dit verhoogt de risico's van de investeringen. Met andere woorden hoeveel gaat men daadwerkelijk besparen?
- **onverenigbaarheid:** bij de beslissing over nieuwe investeringen speelt energiebesparing over het algemeen een bijrol. Andere aspecten kunnen van groter belang zijn. Er kan bijvoorbeeld onverenigbaarheid bestaan tussen energiebesparing en comfort.

- **onuitvoerbaarheid (intern):** binnen het MKB bedrijf is soms gebrek aan kennis, tijd of mankracht om de geadviseerde besparingsmaatregelen te implementeren.
- **onbevoegdheid:** een huurder kan minder aan energiebesparing realiseren dan een ondernemer die zijn pand in eigendom heeft.
- **onmiddellijk:** veel MKB ondernemers moeten in korte tijd beslissen over de vervanging van een apparaat. Op zo'n moment heeft de ondernemer niet altijd voldoende tijd om mogelijke energiebesparende alternatieven in de beslissing adequaat mee te nemen.
- **onuitvoerbaarheid (extern):** rond het MKB spelen externe partijen een rol die invloed uitoefenen op het gedrag van de ondernemers. Dit zijn de installateurs, leveranciers en afnemers. Deze partijen hebben vaak een eigen 'agenda' ten aanzien van energiebesparing.

De bij de beoogde energietransitie te maken kosten zijn meer dan fors, zoals uit de MKB-impacttoets Klimaatakkoord die het ministerie van EZK in 2020 door KPMG heeft laten uitvoeren. De destijds gestelde doelen (energieneutraal 2050, 49 % CO₂-reductie eind 2030) zijn niet onhaalbaar, maar vergen veel inspanning, investeringen, actie en ondersteuning. Daar komt nu bij dat de huidige ontwikkelingen in de energiemarkt en de vastlopende infrastructuur ervoor zorgen dat steeds meer bedrijven wel willen investeren in duurzame maatregelen, maar niet weten hoe, en in veel gevallen ook de financiële positie niet meer hebben om deze te kunnen bekostigen.

Diverse ondersteunings- en stimuleringsprogramma's van regionale ondernemersorganisaties

Voor het bedrijfsleven is de energietransitie buitengewoon relevant, maar het is niet haar core business. Daarom kan het bedrijfsleven activiteiten slechts voor een deel op eigen kracht ontwikkelen. Onder andere is ondersteuning nodig vanwege lacunes in kennis, gebrek aan tijd, het organiseren collectieve aanpak en/of grotere projecten en soms voor de mogelijkheden om maatregelen te financieren. Uit een analyse van de energiebesparingsprojecten die in de periode 2017-2021 (bron) zijn uitgevoerd blijkt dat vrijwel alle initiatiefnemers aan ondernemerszijde behoefte hebben aan een langjarige en structurele aanpak om bedrijven te ondersteunen. Niet alleen met energiescans of een dakonderzoek, maar vooral in de begeleiding naar realisatie van de maatregelen. De Kamer van Koophandel heeft op haar site de [impact van het klimaatakkoord op het mkb en een tiental branches](#) inzichtelijk gemaakt en een overzicht gegeven van de [huidige opties voor de ondernemer](#).

2.3 Aanleiding vanuit de uitdagingen voor de 16 gemeenten

Ontwikkeling gemeentelijk instrumentarium

De gemeenten zijn al jaren bezig om de verduurzaming van en de energietransitie bij bedrijven te bevorderen.

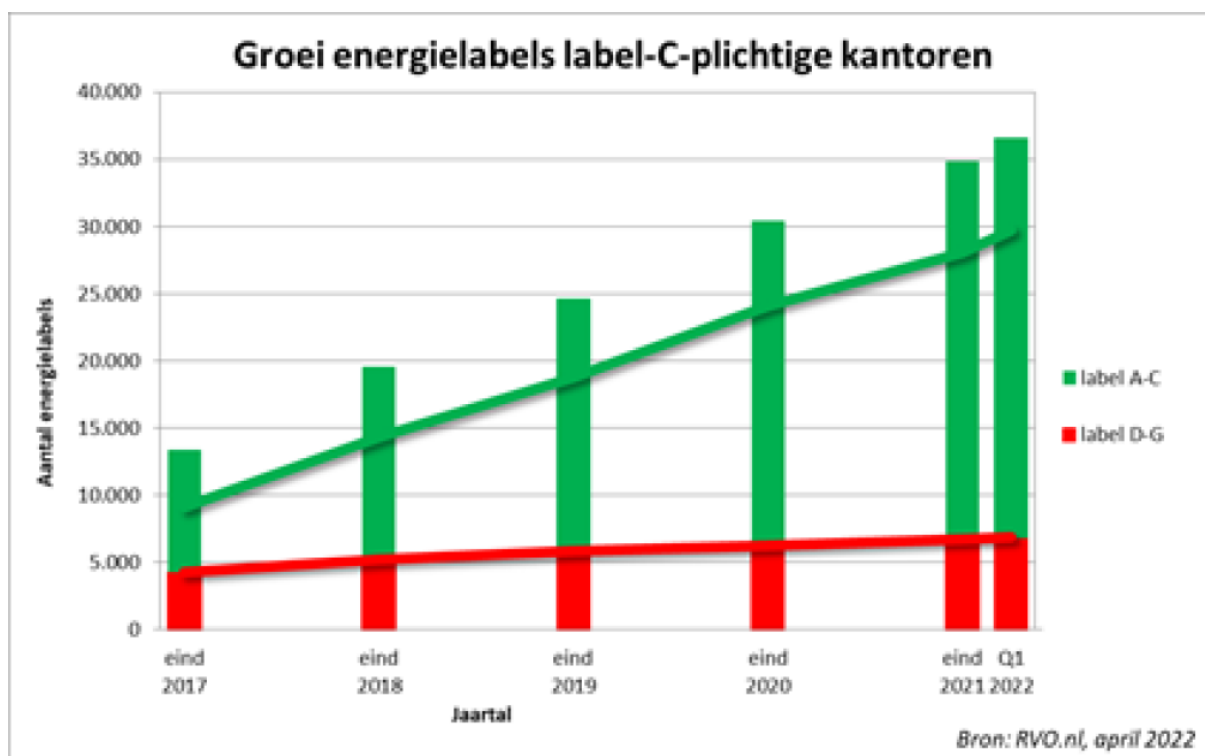
Een overzicht van de ontwikkeling van het instrumentarium bij de gemeenten

- 1993: Wet Milieubeheer – verruimde reikwijdte
- 2008: art 2.15 Activiteitenbesluit Milieubeheer (AB)
- 2015: Erkende maatregelenLijst (EML) in AB
- GEA/provincie: 80% wortelaanpak (zelfstimulering) 20% stokaanpak (toezicht)
- 2015: Energy Efficiency Directieve (EED)
- 2019: Informatieplicht

Gemeenten hebben de afgelopen jaren op basis van het bovenstaande instrumentarium bedrijven gecontroleerd en geadviseerd. Daarbij is ook vaak een aanvullend aanbod gedaan bijvoorbeeld in de vorm van energiescans. Tot 2015 heeft dat bijzonder weinig opgeleverd.

Waar het Gelders EnergieAkkoord in 2016 ervan uitging dat met de komst van de EML 80% van de bedrijven wel snel de maatregelen zou uitvoeren en voor de resterende 20% extra toezicht nodig zou zijn, bleek het omgekeerde het geval. Zo is de volledige naleving van de Erkende Maatregelen Lijst slechts 25%, de naleving van de informatieplicht circa 60%, hebben bedrijven gemiddeld 60-70% van de maatregelen genomen en is er slechts 6-8% van de bedrijfsdaken belegd met pv-panelen. Men constateert dat er grofweg 20% koplopers zijn die goed op streek zijn, 60% die wel wil maar niet weet hoe en 20% achterblijvers die niet willen.

Naast de maatregelen vanuit de wet Milieubeheer geldt ook dat per 1 januari 2023 elk kantoorgebouw minimaal energielabel C hebben. Het gaat om gebouwen die feitelijk als kantoor in gebruik zijn. Voldoet het gebouw dan niet aan de eisen, dan mag je het per 1 januari 2023 niet meer als kantoor gebruiken. Deze verplichting staat in het Bouwbesluit 2012.

In april 2022 heeft RVO geconstateerd dat 11% van de kantoren een rood label (label D of slechter) heeft. En van 43% is nog geen energielabel geregistreerd. Het Economisch Instituut voor de Bouw (EIB - april 2022) schat dat ongeveer 30% van de bedrijven die zich nog moeten laten registreren een groen label krijgt. Tot die tijd voldoen kantoren zonder label en kantoren met een rood label niet aan de energielabel-C-verplichting. Ook bij kantoren is dus nog een flinke slag te maken.

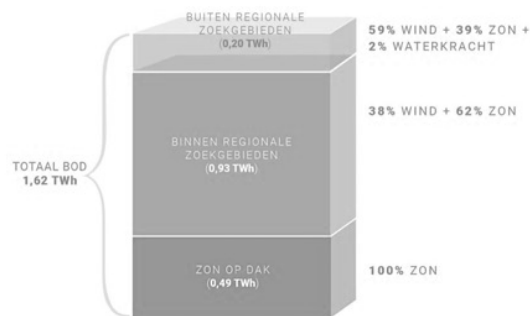
Vanuit de gemeenten wordt geconstateerd dat zowel bij de EML als bij de label-C-verplichting voor kantoren het benodigde tempo niet gehaald wordt. Een overheid die bedrijven pro-actief benadert, begeleidt en faciliteert bij de uitvoering wordt als mogelijke oplossing genoemd.

Voor een deel wordt dit al ingevuld door de energiecontroles op de erkende maatregelen en op het behalen van label C voor kantoren door de ODRN en de ODRA. Voor de daadwerkelijke implementatie van die maatregelen weten we nu dat ondernemers daar toch vaak veel vragen en ondersteuning bij nodig hebben. Dit ondanks dat de erkende maatregelen inmiddels aardig gestandaardiseerd zijn.

Hetzelfde geldt voor duurzame opwek. Bij het realiseren van een groot zonneproject op een bedrijfsdak zijn inmiddels vele voorbeelden voorhanden. Het lijkt een standaardproject maar er komt altijd maatwerk bij kijken. Een REE kent alle ins- en outs hiervan en kan hierdoor een ondernemer hierin goed begeleiden.

Hoeveel duurzame elektriciteit willen we in 2030 opwekken in Regio Arnhem Nijmegen?

BOD RES REGIO ARNHEM NIJMEGEN
VERDEELD PER LOCATIE

Zon op dak en RES-doelstelling Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen

Naast het hierboven genoemde instrumentarium werken de 16 gemeenten ook samen aan de Regionale Energie Strategie. In de RES 1.0 van Arnhem Nijmegen zijn de volgende ambities opgenomen om 1,2 TWh aan duurzame opgewekte energie te realiseren

Met name het onderdeel zon op grote daken is van belang in het kader van het Expertisecentrum. Bij dit onderdeel gaat het om daken waar minimaal 40 panelen op passen, goed voor een vermogen van 15kWp of meer. Hieronder een weergave van een onderzoek van de provincie naar de geschiktheid van daken in de regio Arnhem-Nijmegen voor grootschalige zonne-energie-projecten.

Op dit moment wordt in regionaal verband gewerkt aan een Plan-MER en aan de RES 2.0.

Gelderse basis ZonPV-op-dak

Home Dashboard Uitgangspunten

RES Regionale
Energie
Strategie

Zonne-energie provincie Gelderland

Max. vermogen daken...
=>15

Energieregio

Regio Arnhem-Nijmegen

Gemeente

Arnhem

Berg en Dal

Beuningen

Doesburg

Druuten

Duiven

Heumen

Lingewaard

Nijmegen

Overbetuwe

Renkum

CBS-Buurt

Bedrijventerrein

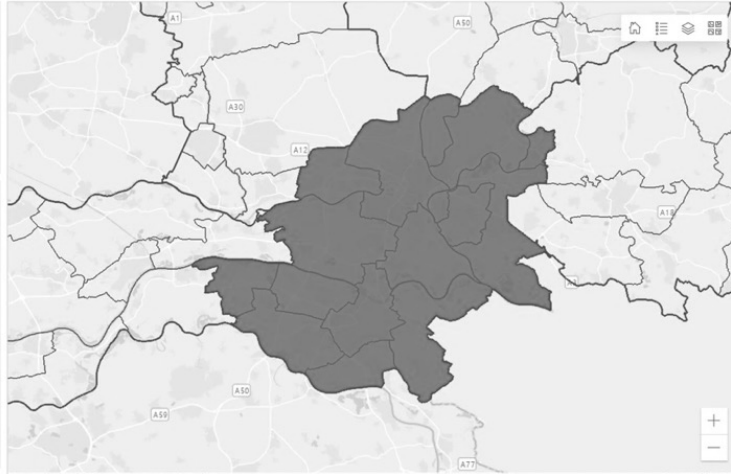
Groessen

Het Broek

Loo Gld

West

Aflopend gesorteerd op **Max. Vermogen kWp**

Esri Nederland & Community Maps Contributors

Powered by Esri

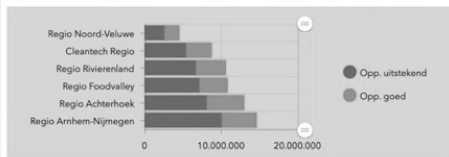
RES Regio's

Gemeenten

Buurtten

SDE+ projecten

Zonnepanelen 2020

Totalen alle 6 regio's		
	>= 15 kWp	< 15 kWp
Max. vermogen (kWp)	9.884.906	5.018.646
Max. opbrengst (kWh)	8.587.353.907	4.233.991.499
Verwachting 2030 (kWh)	2.131.698.117	1.027.952.495

Regio Arnhem-Nijmegen

Max. vermogen	2.185.403 kWp
Max. opbrengst jaar	1.933.911.182 kWh
Verwachting 2030	427.492.325 kWh
Opp. uitstekend	10.124.503 m2
Opp. Goed	4.469.550 m2

Duiven

Max. vermogen	125.551 kWp
Max. opbrengst jaar	114.755.521 kWh
Verwachting 2030	25.289.712 kWh
Opp. uitstekend	716.350 m2
Opp. Goed	162.442 m2
Aantal panelen	358.717
Aantal panden	1473

1 van 14

Duiven Bedrijventerrein

Max. vermogen	72.126 kWp
Max. opbrengst jaar	68.847.107 kWh
Verwachting 2030	15.150.313 kWh
ZonAtlas uitstekend	536.450 m2
ZonAtlas Goed	30.779 m2

3 Gevolgde werkwijze

De rapportage is in samenwerking tussen overheid en bedrijfsleven tot stand gekomen. De gesprekken met vertegenwoordigers en gemeenten zijn de belangrijkste onderleggers voor ons onderzoek naar de behoefte. We hebben ons laten inspireren door voorbeelden in het land en in de regio.

3.1 Werkgroep vanuit overheid en bedrijfsleven

Na de goedkeuring van de opdrachtomschrijving in het Ambtelijk Platform Circulaire Regio is een werkgroep gestart bestaande uit vertegenwoordigers van VNO-NCW-Midden, RvN@, de GMR, de gemeenten Arnhem en Nijmegen. In deze werkgroep werd al veel kennis over en ervaring met het onderwerp gebundeld.

3.2 De stappen

Analyse

In de werkgroep zijn de volgende zaken onderzocht.

- Er is op basis van diverse online tools een overzicht gemaakt van welke bedrijven zich in de regio bevinden en wat hun opgave is ten aanzien van de CO2-uitstoot.
- We hebben een aantal voorbeelden bezocht en de geleerde lessen beschreven.

Onderzoek wensen gemeenten

Bij de benadering van de gemeenten was de aandacht aan de ene kant om gemeenten van het idee op de hoogte te brengen en aan de andere kant om hun mening te polsen. Aan de klimaatcoördinatoren van de zestien gemeenten is via Microsoft Forms een digitale vragenlijst gestuurd. Daarbij zijn de coördinatoren uitdrukkelijk aangegeven dat zij geen officiële standpunten hoeven te geven. De uitkomsten zijn besproken in een interactieve bijeenkomst waarbij vooral ingezoomd is op een programma van eisen/wensen en op de mogelijk rol van de gemeenten. In een aparte bijlage doen we verslag van de vragenlijst.

Onderzoek wensen ondernemersverenigingen

In de werkgroep is een lijst opgesteld van te benaderen organisaties. Daarbij was het de bedoeling om een dwarsdoorsnede van het regionale bedrijfsleven te krijgen. Verschillende sectoren, grootten en gebieden. De organisaties rond Nijmegen zijn telefonisch benaderd door RvN@ en rond Arnhem door VNO-NCW-Midden. De gesprekken zijn uitgewerkt in korte verslagen (zie aparte bijlage).

Onderzoek overige partijen

Vanuit de GMR zijn gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van de ODRNA en de ODRN. Daarnaast heeft een vertegenwoordiger van Liander een bijdrage geleverd aan de bijeenkomst met de gemeenten.

Vertaling van eisen en wensen naar een business case

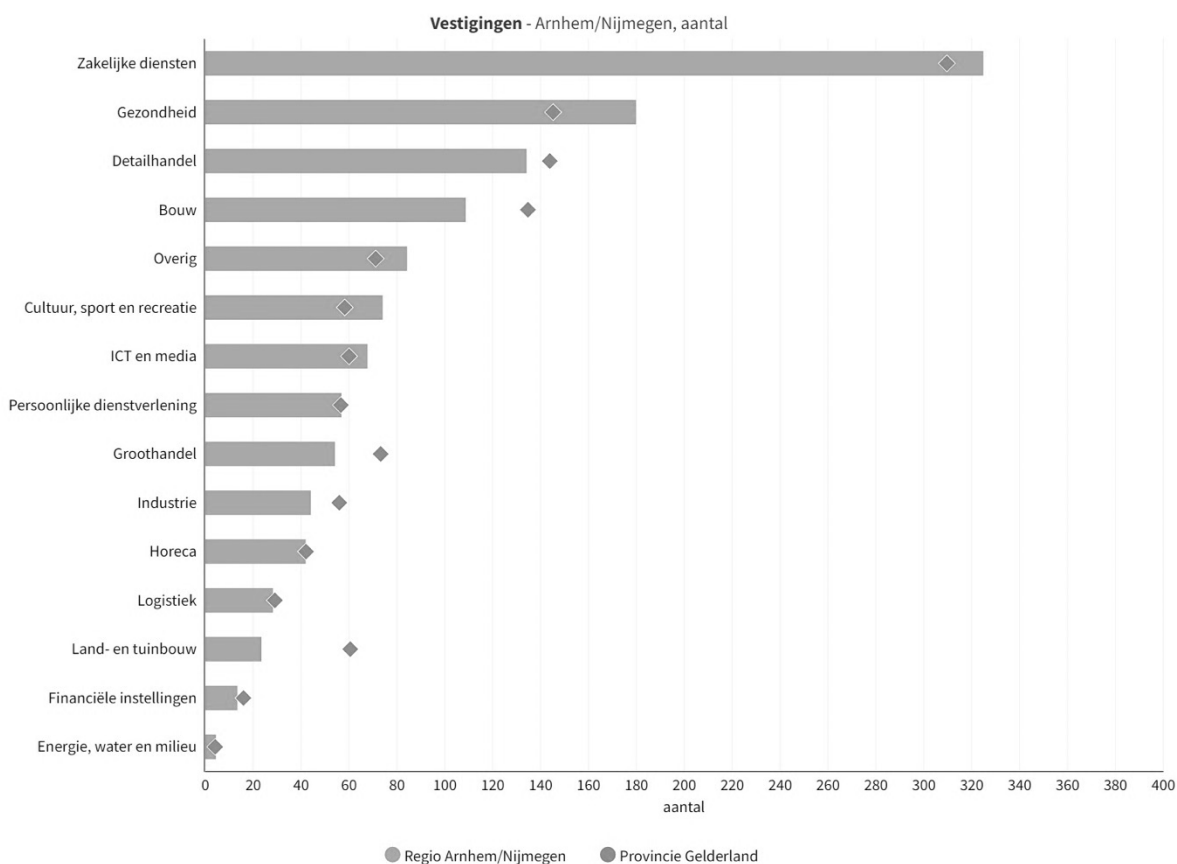
De input vanuit alle analyses en de onderzoeken bij de diverse partijen is het oorspronkelijke ontwerp vanuit het GEA uitgewerkt in een businesscase voor het expertisecentrum. De vervolgstap zal zijn om deze businesscase te bespreken met vertegenwoordigers van gemeenten en de ondernemersverenigingen.

4 Bedrijven in de regio

We hebben een eerste beeld geschetst van de aantallen en soorten bedrijven in de regio. Er zijn 92.000 bedrijven in de regio waarvan een groot deel bestaat uit kleine bedrijfjes. Vanuit de gegevens over informatieplicht hebben we een schatting kunnen maken dat er in de regio 3850 bedrijven zijn die meer dan 50.000 kWh elektriciteit of 25.000 m3 gas verbruiken. We hebben deze aantal gebruikt om een schatting te maken van het aantal bedrijven dat gebruik zal gaan maken van het REE.

4.1 Aantal en soort bedrijven

Volgens opgave van de “kvk regiodata” zijn er per 1 april 2022 in totaal ruim 92.000 bedrijven in de regio gevestigd. Daarbij gaat het om de volgende verdeling over de sectoren:

Handelsregister Kamer van Koophandel | 1 april 2022

Bij dit totale aantal gaat het om een groot aantal kleine bedrijfjes. Daarnaast zal er een beperkt aantal bedrijven zijn, die heel veel energie gebruiken en onder provinciaal en/of Rijksprogramma's vallen. Dit zijn veelal grotere bedrijven die zelf professionele ondersteuning bij hun energievraagstukken kunnen realiseren.

Om zicht te krijgen op hoeveel bedrijven een appel gaan doen op het expertisecentrum hebben we gebruik gemaakt van de volgende indeling op basis van de wet Milieubeheer:

- Inrichtingen **type A** zijn inrichtingen die minder milieubelastende activiteiten uitvoeren, zoals veel kantoor- en schoolgebouwen. Ze hoeven bij de oprichting of een wijziging geen melding te doen aan het bevoegd gezag. Ook hebben ze geen omgevingsvergunning milieu nodig. Ze vallen volledig onder het Activiteitenbesluit. Los van het Activiteitenbesluit kunnen ook andere milieuregels gelden.

- Inrichtingen **type B** zijn inrichtingen die bij de oprichting of een wijziging een melding moeten doen aan het bevoegd gezag. Ze hebben geen omgevingsvergunning milieu nodig. Soms hebben ze een omgevingsvergunning beperkte milieutoets (OBM) nodig. Ze vallen volledig onder het Activiteitenbesluit. Los van het Activiteitenbesluit kunnen ook andere milieuregels gelden. Voorbeelden van type B inrichtingen zijn garagebedrijven, metaalbewerkende bedrijven en jachthavens.
- Inrichtingen **type C** zijn inrichtingen die een omgevingsvergunning milieu nodig hebben. Ze moeten een melding Activiteitenbesluit doen voor activiteiten waarop hoofdstuk 3 van het Activiteitenbesluit van toepassing is. Voor die activiteiten hoeven dan geen voorschriften in de vergunning te staan. Soms hebben inrichtingen type C ook een omgevingsvergunning beperkte milieutoets (OBM) nodig. Alleen een gedeelte van het Activiteitenbesluit is van toepassing op inrichtingen type C. De rest van de milieuregels staat in de omgevingsvergunning van het bedrijf. Los van het Activiteitenbesluit en de omgevingsvergunning kunnen ook andere milieuregels gelden.

Naast deze 3 types zijn er ook bedrijven die niet onder de wet Milieubeheer vallen en de kantoren met de verplichting om minimaal label C te hebben.

We hebben de volgende indeling gemaakt op welke bedrijven waarschijnlijk gebruik gaan maken van het expertisecentrum hebben we de volgende indeling gemaakt;

1. Bedrijven die verplicht zijn iets te doen vanuit Activiteitenbesluit
 - a. Type A en B bedrijven die meer dan 50.000 kWh elektriciteit of 25.000 m³ gas verbruiken
 - b. Type C bedrijven
 - c. Kantoren met verplichting behalen label C
2. Bedrijven die niet verplicht iets te doen vanuit Activiteitenbesluit
 - a. Type A en C bedrijven die minder dan 50.000 kWh elektriciteit of 25.000 m³ gas verbruiken
 - b. Bedrijven die niet onder de wet Milieubeheer vallen (bijvoorbeeld winkels).

We gaan de volgende alinea op deze indeling door.

4.2 Waar zit de grootste opgave ten aanzien van energieverbruik en CO₂-uitstoot?

Uit de Klimaatmonitor is te halen dat bedrijven en instellingen in de regio in 2020 bijna 2.400.000.000 Kwh elektriciteit gebruikten en 390.000.000 m³ gas.

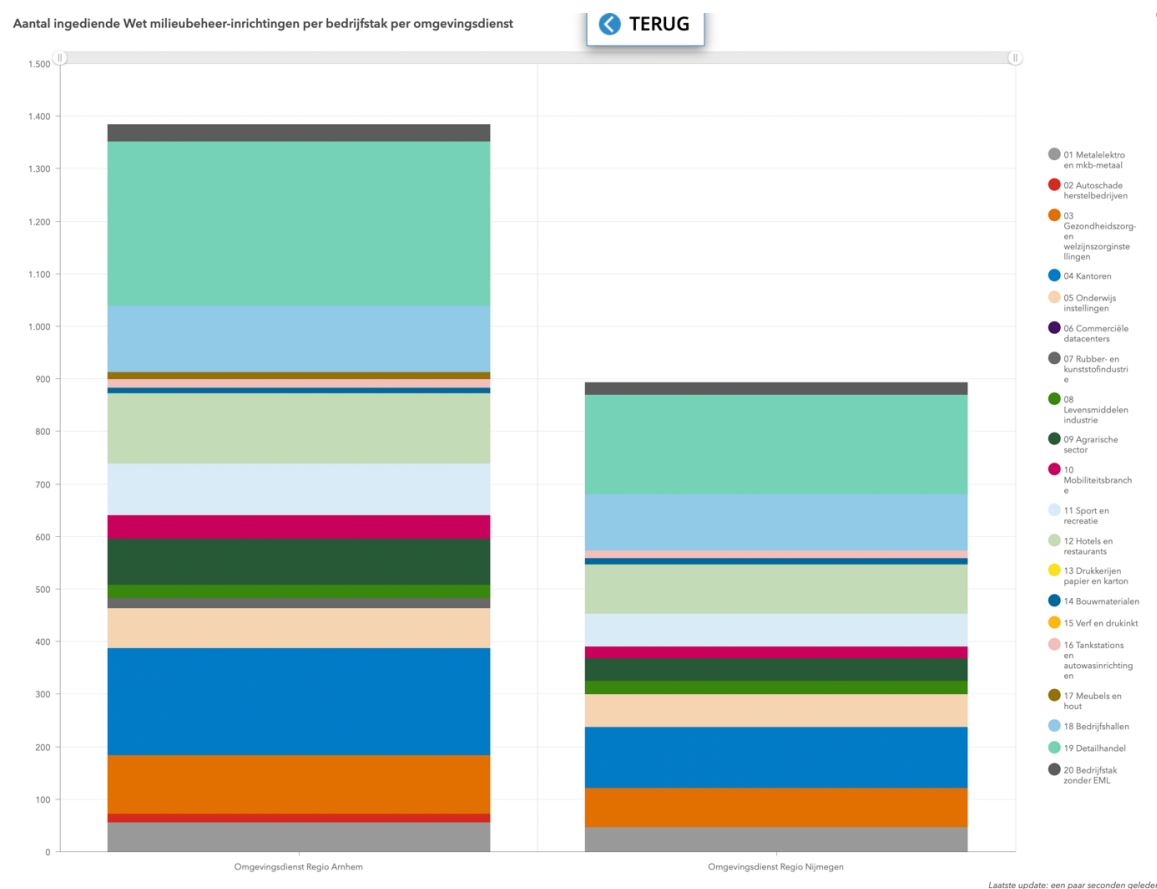
Om wat meer zicht te krijgen op een middengroep voor wat betreft energieverbruik hebben we de gegevens achterhaald van de bedrijven die informatieplichtig zijn oftewel de categorie 1a. uit de vorige paragraaf.

Uit de RVO monitor ([Informatieplicht energiebesparing \(arcgis.com\)](https://informatieplicht.energiebesparing.arcgis.com)) blijkt dat op dit moment (augustus 2022) in de Regio Arnhem Nijmegen 2.310 bedrijven hebben voldaan aan de informatieplicht en hun gegevens met betrekking tot de wettelijk verplicht (erkende) maatregelen hebben aangeleverd. Dit zijn dus bedrijven met een elektriciteitsverbruik groter dan 50.000 kWh en een gasverbruik groter dan 25.000 m³. Hieronder staat een overzicht van het aantal bedrijven dat voldaan heeft aan de informatieplicht per gemeente.

	aantal indieningen informatieplicht (IP) 60%	schatting nog niet ingediend IP (40%)	Totaal IP in regio	Verbruik elektriciteit (kWh)	Verbruik gas (Nm3 AE)	Verbruik totaal (PJ) 60%	schatting alle IP- bedrijven
Arnhem	574	383	957	213.195.256	31.534.863	2,9	4,8
Berg en Dal	98	65	163	18.622.324	2.861.786	0,3	0,5
Beuningen	73	49	122	37.525.414	3.333.467	0,4	0,7
Doesburg	30	20	50	8.662.378	761.612	0,1	0,2
Druten	56	37	93	18.728.509	1.494.410	0,2	0,3
Duiven	111	74	185	45.968.438	2.222.123	0,5	0,8
Heumen	43	29	72	11.943.531	1.295.351	0,1	0,2
Lingewaard	110	73	183	35.266.516	5.749.586	0,5	0,8
Nijmegen	478	319	797	180.178.734	25.243.043	2,4	4,0
Overbetuwe	184	123	307	72.613.847	4.880.127	0,8	1,3
Renkum	68	45	113	17.175.088	3.901.200	0,3	0,5
Rheden	142	95	237	42.892.201	9.095.657	0,7	1,2
Rozendaal	-	-	-	-	-	-	-
Westervoort	20	13	33	3.289.970	269.742	0,0	0,0
Wijchen	172	115	287	58.256.034	6.476.019	0,7	1,2
Zevenaar	151	101	252	38.738.454	3.303.514	0,5	0,8
totaal	2.310	1.540	3.850	803.056.694	102.422.500	10,4	17,3

Vanuit de omgevingsdiensten is aangegeven dat de verwachting is dat op dit moment 60% van de bedrijven die verplicht zijn zich te melden dit ook daadwerkelijk gedaan hebben. Daarom schatten wij het totaal aantal bedrijven dat informatieplichtig is op 3850. Deze bedrijven hebben een geschat totaalverbruik van 20,8 PJ.

Hieronder is nog een overzicht waarin de bedrijven die voldaan hebben aan de informatieplicht uitgesplitst worden naar bedrijfstak. In de aantallen zijn detailhandel, kantoren en horeca de grootste groepen. Dit betekent overigens niet dat hier ook de meeste CO₂ uitgestoten wordt.

We hebben in de fase van het behoefteonderzoek bij dit globale beeld gelaten. Als het expertisecentrum gaat starten zal men uiteraard de aantal en soorten bedrijven beter in beeld moeten krijgen.

5 Voorbeelden uit land en regio

Het expertisecentrum zal niet vanaf nul hoeven te beginnen. We hebben een aantal voorbeelden op landelijk en regionaal niveau bekeken. Zij bieden inspiratie wat we wel en soms vooral ook niet moeten doen.

5.1 Energie Expertisecentrum Flevoland

Het EEF is ontstaan uit een initiatief van de provincie Flevoland. Het is een onafhankelijke stichting zonder winstoogmerk of commercieel belang. De provincie heeft hiervoor 7,5 miljoen euro ter beschikking gesteld. Ondernemers, non-profit organisaties en energiecoöperaties in Flevoland worden bij de ontwikkeling en realisatie van hun duurzame energie- en energiebesparingsprojecten geholpen.

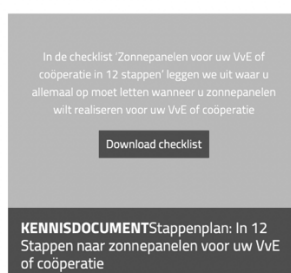
De directie rapporteert aan een driehoofdige Raad van Toezicht met een financiële, een juridische en een specialist op het gebied van energietransitie. Het team bestaat uit een directeur, drie relatiemanagers, 6 adviseurs projectontwikkeling, een adviseur financiën en een adviseur communicatie.

Advies/kennis

Bij dit onderdeel heeft het EEF een online **kennisbank** beschikbaar.

Bent u op zoek naar praktische informatie en inspiratie over het **ontwikkelen, realiseren en financieren** van duurzame energie- en energiebesparingsprojecten overzichtelijk bij elkaar? U vindt het in onze EEF Kennisbank!

Daarnaast kunnen bedrijven gebruik maken van een aantal **adviseurs** die een spreekuur hebben in de diverse gemeenten. Naast de kennisbank en de adviseurs biedt het Eef ook ondersteuning om in te spelen op de hoge **energieprijzen** en de mogelijkheid om een **energiescan** te doen.

Financiering

EEF verstrekt financieringen voor duurzame projecten als zonne-energie, biomassa & biogas, duurzame warmte en energiebesparing in zowel de ontwikkelfase als de bouw- en exploitatiefase. Deze financieringen zijn mogelijk vanaf kleine bedragen tot maar liefst 1,5 miljoen euro. Grotere financieringen vragen om maatwerk.

Meer info: www.eef-flevoland.nl

5.2 ECUB

Het Energie Collectief Utrechtse Bedrijven is een coöperatie zonder winstoogmerk opgericht door en voor ondernemers. ECUB gelooft in de kracht van het collectief, maar ook in het eigen verantwoordelijkheidsgevoel van ondernemers. Zij maken ondernemers bewust van de noodzaak, maar zeker ook van de voordelen van verduurzaming. ECUB luistert naar de duurzaamheidswensen van de ondernemer, verbindt met gerenommeerde partijen en helpt om ambities te realiseren.

Concreet helpt ECUB de ondernemer verduurzamen door het energiebesparingspotentieel inzichtelijk te maken, en het begeleiden bij het doorvoeren van energiebesparende maatregelen of hernieuwbare energieopwekking.

5.3 Duurzaam energie besparen (DEB); de digitale bespaar-assistent

Er zijn op landelijk niveau een flink aantal tools en databanken ontwikkeld om het bedrijfsleven te ondersteunen. In het kader van het onderzoek naar het expertisecentrum hebben we ons verdiept in één daarvan; het DEB.

Sinds eind 2018 en begin 2019 zijn 56 consortiumpartners bij de landelijke Wattjemoetweten-campagne aangesloten, waarin gebruik wordt gemaakt van het DEB platform. Ook partners uit Arnhem Nijmegen maken al gebruik van dit platform ([DEB | Digitale bespaarassistent | Haal meer winst uit je onderneming](#)). In de afgelopen campagne zijn naar schatting 100.000 - 150.000 ondernemers benaderd, met als doel energiebesparende maatregelen te nemen en te voldoen aan de Wet Milieubeheer ([Informatieplicht voor bedrijven en instellingen \(rvo.nl\)](#)).

Met de consortiumpartners heeft MKB-Nederland overeenkomst afgesloten, waarin de gezamenlijke acties en inzet van middelen zijn benoemd. Iedere partner heeft een eigen werkplan opgesteld waarbij MKB-Nederland de monitor gegevens van alle partners heeft opgehaald en verwoord in een (tussenrapportage). Al met al zijn inmiddels 57.000 ondernemers opgenomen in de RVO Informatieplicht database.

Doel is om vanaf 2022 de aanpak van MKB-Nederland en het consortium te verbreden naar meer ondernemersverenigingen en intermediairs. Door ook de communicatie in te zetten via de gemeenten (Milieudiensten) en provincies, maar ook via b.v. energiebedrijven en anderen, moet het bereik verdubbelen naar 200.000 bedrijven. De aard van de communicatie is deels gericht op het invullen van de Wet Milieubeheer en voor andere ondernemers gericht op 'van bewustwording naar handelen'. In tweede instantie gaat het ook om vergroten van het aantal gebruikers van het DEB platform en de naamsbekendheid en vindbaarheid daarvan.

5.4 Nijmegen schakelt Regionaal Energieloket (REL) in

Bij de gemeente Nijmegen is men in het begin van dit jaar gestart meteen website en KCC voor ondernemers via het Regionaal EnergieLoket. Dit bedrijf werkt voor een groot aantal gemeenten in Nederland. Zij zijn gestart met een aanbod voor bewonersloketten, maar hebben hun aanbod uitgebreid met een aanbod voor het bedrijfsleven. Doordat men landelijk werkt kan men de kosten van het op een rij zetten van voor ondernemers belangrijke kennis (informatie op landelijk en provinciaal niveau) efficiënt oppakken. Hetzelfde geldt voor de benodigde ICT-infrastructuur en voor het klantcontactcentrum. De lokale en regionale informatie moet wel aangeleverd worden vanuit de gemeente.

5.5 Groene Allianties de Liemers (GADL)

We hebben in de voorbereiding contact gehad met de coördinator van GADL Wim Nabbe. Hij heeft ook een inspirerend verhaal gehouden tijdens de bijeenkomst voor de gemeenten.

GADL is een Liemers samenwerkingsverband van, voor en door ondernemers en heeft als onafhankelijk netwerk de afgelopen jaren - samen met tal van deskundigen en partners:

- een aantal unieke diensten voor ondernemers ontwikkeld rond energie en circulaire economie
- een breed netwerk opgebouwd van onafhankelijke deskundigen/specialisten op allerlei terreinen om daarmee ondernemers te ondersteunen bij het nemen van (duurzame) maatregelen
- een groot netwerk ontwikkeld binnen de Liemers onder ondernemers, ondernemersverenigingen, gemeenten en instellingen. Daardoor ontstaan sneller verbindingen
- veel kennis en ervaring opgedaan met betrekking tot energie/grondstoffentransitie en de bijbehorende wet- en regelgeving
- een visie ontwikkeld om te komen tot een slagvaardige aanpak, met name op bedrijventerreinen.

Voor individuele ondernemers en afzonderlijke ondernemersverenigingen is het opbouwen van een dergelijk netwerk en expertise vaak onbereikbaar, maar door bundeling van krachten kan er veel meer. Ook gemeenten zijn hiermee geholpen.

Hierbij heeft men de volgende rollen vervuld:

- GADL als vraagbaak en coach voor ondernemers
- GADL als spreekbuis van ondernemers en ondernemersverenigingen
- GADL als uitvoeringsorganisatie voor ondernemers, - hun verenigingen en voor gemeenten.
- GADL als coöperatieve gebiedsregisseur

5.6 Pro-actieve aanpak in Duiven (2-Stroom)

Vanuit de gemeente Duiven zijn initiatieven genomen om bedrijven meer pro-actief te benaderen. We hebben hierover contact gehad met Jeroen Smits van de gemeente:

“We hebben de afgelopen jaren ervaring opgedaan dat thematische projecten, die vanuit de inhoud worden aangevlogen, zoals bijvoorbeeld ‘Verzilver je dak’, onvoldoende effect sorteren. Feitelijk ben je dan met koude acquisitie bezig en dat zie je terug in de participatiegraad (maximaal 2-3%). Op dit moment voeren we een pilot uit op ons kleinste bedrijventerrein. Dit terrein beslaat 11 ha netto en heeft circa 70 bedrijven. De aanpak die we hiervoor ontwikkeld hebben steken we in vanuit ‘de relatie’. We gaan 1:1 gesprekken aan met ondernemers en gebruiken hun netwerk om een

olievlek te creëren. Dit leidt vooralsnog tot een participatiegraad van > 30%. Deze aanpak vergt echter wel een grote inspanning. Zo zijn de kosten over de looptijd van het project (2 jaar) ongeveer 150.000 en zetten we er ½ fte/jaar op in.

De opgave wordt dan ook om de lessen die we uit de pilot trekken te vertalen naar een kostenefficiënte aanpak richting onze bedrijventerreinen in de A-12 zone (ca 350 ha en meer dan 2.200 bedrijven).

5.7 Green Business Club kantorenpark Gelderse Poort

Green Business Club (GBC) Gelderse Poort is een vereniging van gebruikers en eigenaren, mede ondersteund door de gemeente Arnhem, die zich richt op concreet resultaat door het initiëren van verduurzamings- en verlevendigungsprojecten.

GBC Gelderse poort heeft als doelstelling een vereniging van eigenaren en gebruikers te zijn die de aantrekkelijkheid van het park vergroten door concrete projecten met thema's als circulariteit, energie, mobiliteit en levendigheid.

Binnen GBC Gelderse Poort vinden participanten – grote en kleine bedrijven, overheden en kennisinstellingen – elkaar in de projectgroepen Energie, Mobiliteit, Circulair en Levendig om projecten uit te werken en best practices uit te wisselen. De businessclub heeft voor één dag per week een programmamanager ingehuurd om deze projectgroepen te ondersteunen.

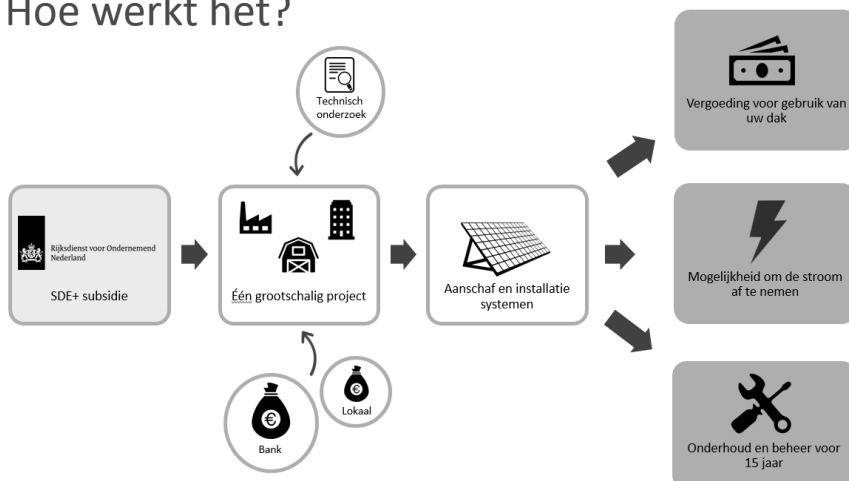
GBC Gelderse Poort is onderdeel van een landelijk netwerk van lokale Green Business Clubs, onder andere in Amsterdam Zuidas, Rotterdam Alexander, Eindhoven Spoorzone, Utrecht Stationsgebied, Zaanstad en Twente. De programmamanagers van deze onafhankelijke stichtingen, komen regelmatig samen voor kennis deling. Het landelijke netwerk telt zo'n 300 bedrijven.

5.8 Tiel; zon op dak met garantstelling gemeente

Er kan ook worden gekozen door de bedrijvenvereniging om met (een deel van de leden) te werken aan een gezamenlijk zonneproject. Hierbij is ervaring in Tiel met het inzetten van een business-developer die helpt onderstaande stappen uit te voeren met een marktpartij naar keuze. Voorwaarde hiervoor is dat er minimaal zes bedrijven samen een zon op dak project willen starten.

In de casus 'zon op de bedrijfsdaken Tiel I, II en III' is een garantstelling ingezet voor diverse zon op dak projecten. Het eerste project had een opbrengst van 2,2 MWp, de 2^e van 5,5 MWp en het 3^e van 6,5 MWp.

Hoe werkt het?

Bij het project zijn de volgende stappen doorlopen:

- Het vinden van een ervaren marktpartij om het proces van plan tot realisatie te begeleiden;
- Fase 1: Voorbereidingsfase
 - Het verkrijgen van voorfinanciering door de gemeente om de voorbereiding uit te voeren en te begeleiden;
 - Het vinden van subsidie en/of co-financiering;
 - Het samenbrengen van de verschillende individuele ondernemers in 1 entiteit om er een gezamenlijk project van te maken;
 - Het tekenen van een LOI;
 - Het uitwerken van de businesscase en juridische structuur;
- Fase 2: Ontwikkelfase
 - Detaillering van projectontwerp;
 - Het vinden van investeerders voor risicodragend vermogen;
 - Het vinden van de financieringspartner;
 - Het vinden van subsidie en/of co-financiering;
 - Voorbereiden van de diverse overeenkomsten, waaronder de EPC-overeenkomst, de OM-overeenkomst, de leaseovereenkomst, etc;
 - Aanbesteding uitvoering;
- Fase 3: Realisatiefase
 - Afronding projectontwerp;
 - Teken en aanneemovereenkomsten;
 - Uitvoering en oplevering project;
 - Voorbereiding beheerfase;
- Fase 4: Beheerfase
 - Teken van de beheerovereenkomst;
 - Overdragen project van aannemer aan Project BV;
 - Jaarlijks beheer en onderhoud borgen middels bestuur StAK (huishoudelijk reglement);

Hieronder het plaatje dat in Tiel gebruikt werd om de voordelen voor de ondernemers aan te geven

6 Uitkomsten behoeftenonderzoek

Vanuit contact met 20 bedrijvenorganisaties en 16 gemeenten hebben we het draagvlak voor het idee gepeild. Men onderschrijft de behoefte bij bedrijven in de regio aan pro-actieve ondersteuning gericht op de uitvoering van maatregelen en geeft wensen en randvoorwaarden mee.

6.1 Uitkomsten gesprekken met bedrijvenorganisatie

Om het regionaal experticeentrum regio Arnhem & Nijmegen goed in te richten is er in de fase van kwartiermaken een uitgebreide consultatieronde in de regio gehouden onder belanghebbenden.

De volgende ondernemers (verenigingen) zijn gesproken:

1. OKA (Ondernemers Kontakt Arnhem)
2. StAB (Stichting Arnhemse bedrijventerreinen)
3. Lindus + Groene Alliantie
4. Veron (ondernemersvereniging Lingewaard)
5. OCO (ondernemersvereniging Overbetuwe)
6. Green Businessclub/Gelderse Poort
7. VNO-NCW Midden (bestuur 5 ondernemers)
8. IPKW (bedrijventerrein)
9. Greenport
10. Rijn IJssel energiecoöperatie
11. Bedrijventerrein TPN West
12. OndernemersVereniging Druten
13. Ondernemersvereniging Molenveld
14. Ondernemersvereniging Heumen
15. Ondernemersvereniging Groesbeek
16. Industriële Kring Nijmegen
17. Huis voor de Binnenstad
18. Economisch Collectief Nijmegen
19. Health Ingrediënts Trading (RvN@ Food Community)
20. Bedrijvenpark Bijsterhuizen
21. Cinergie

Bovenstaande partijen zijn bevraagd op welke behoefte aan ondersteuning zij nodig achten om de energietransitie verder te brengen. Daarnaast is gevraagd hoe we dit dan vorm zouden moeten geven. Uit de behoefteanalyse is het volgende naar voren gekomen:

Behoeft bedrijven?

Er is een duidelijke behoefte opgehaald voor ondersteuning voor ondernemers om de energietransitie te versnellen. Ondernemers zien soms door de bomen het bos niet meer en willen wel starten, maar weten niet hoe en waar. Een plek waar verschillende opties duidelijk zijn en waar je met vragen terecht kan is daarom wenselijk. Deze behoefte bestaat uit: kennisdeling, helpen met businesscase (gezamenlijke) projecten en hulp bij problematiek als netcongestie.

Voorwaarden bedrijven

De volgende uitgangspunten zijn veelvuldig benoemd:

- Zorg in contact met de ondernemer dat iemand in ondernemerstaal ze benadert

- Het moet gericht zijn op de businesscase, actiegericht en hands-on
- Zo min mogelijk administratieve rompslomp
- Laat de rol van de omgevingsdienst bij handhaven
- Advies moet onafhankelijk zijn
- Er moet voldoende kennis van de markt en techniek zijn
- Begin klein en bouw daarna uit
- Gefaseerde aanpak met maatwerk

Deze laatste vraagt om extra toelichting. Uit de analyse bleek dat het goed is om bij de inrichting van het experticeentrum rekening te houden de fase waarin de partners zitten. Ondernemers, ondernemersverenigingen en ook parkmanagement zit in de regio niet elk in dezelfde fase. Sommigen zijn bezig met informatievoorzieningen rondom energiebesparing, anderen met individuele projecten zon op dak en enkelen zijn al gestart met gezamenlijke grootschalige projecten rondom zon opwek, windmolens en projecten met waterstof. De expertise die zij nodig hebben is dan ook verschillend.

Hoe zien ondernemers een experticeentrum voor zich?

- Kanaal waar je problemen kan voorleggen
- Geen 'one size fits all' oplossing, maar meerdere mogelijkheden als oplossing krijgen
- Onafhankelijk advies en waar nodig doorverwijzing naar de markt die specifieke oplossingen heeft
- Leren van anderen/koplopers
- Grotere projecten samen oppakken, zelf eigenaar van oplossing blijven
- Creatief aan de slag met netcongestie
- Ontzorgen alleen waar nodig
- Geen vouchers, maar businesscases
- Communicatiekanaal. Als ondernemersvereniging kun je hier werkende voorbeelden ophalen, info over financiering en hulp voor projecten krijgen
- De kennis van de regio (denk aan waterstof en zonnepanelen met folies) delen en waarbij gemeente inzet op innovatie en regio als launching customer
- Zo snel mogelijk een aantal voorbeeldprojecten aanpakken en te laten zien wat je doet.
- Kanaal moet twee kanten op werken dus ook signalerend naar de overheden

Bovenstaande vraag

Als laatste is bij de inrichting meegegeven dat een publiek-private samenwerking de grootste voorkeur heeft. Partijen zien hierin de meeste voordelen, omdat het dan gedeeld eigenaarschap is.

Quotes

"Ondernemers nemen graag iets aan van andere ondernemers. Als een ambtenaar komt vertellen wat ze moeten gaan doen is dat niet iets wat als positief wordt ervaren."

"Er is niet 'een ondernemer' of 'een MKB', de groep is niet homogeen en heeft dus een maatwerk benadering nodig."

"De ondernemersvereniging kan de vragen van opvangen en doorgeven. Het moet goed voelen en dicht bij huis zijn."

“Het centrum moet ondernemers ontzorgen en niet met extra problemen opzadelen en dat is wat er gebeurd als het ODRN erbij wordt betrokken.”

“Een centrum moet niet het werk uit handen nemen. Om de commitment te krijgen, maar geen uitvoeringsorganisatie van maken. Er is een grote financiële prikkel, maar ook in de filosofie van veel bedrijven. Ondernemers gaan uit zichzelf wel aan de slag.”

6.2 Uitkomsten onderzoek onder de gemeenten

Behoefte gemeenten?

Als eerste is gezien hoe de gemeenten staan ten opzichte van hun taak ten aanzien van de begeleiding van bedrijven bij de energietransitie. Daaruit komt dat de gemeenten meer willen doen dan alleen maar informatie geven en ook meer dan alleen de wettelijke taken.

De reactie op de noodzaak van de backoffice was dat 40% aangaf “meteen doen” en 60% antwoordde met “goed idee, maar...”. Wij constateren hieruit dat het draagvlak voor het idee ambtelijk groot is alhoewel een enkeling er weinig in ziet:

Quotes

“Voor ons als kleinere gemeente geldt dat capaciteit hiervoor intern vrij maken lastig is. Ik denk dat een regionale aanpak veel kan helpen, in efficiëntie, kennis en capaciteit. We hebben de kennis ook niet in huis om ondernemers inhoudelijk echt te helpen. Regionaal organiseren kan daarbij helpen. Ook omdat ik denk dat er tussen gemeenten als het over dit onderwerp gaat, vergelijkbare problematiek speelt. Daar leren we van zodat we dat weer snel in kunnen zetten in andere gemeenten.”

“Mijn ervaring tot nu toe is dat bedrijven hier niet op zitten te wachten. Elke aanpak kost ontzettend veel tijd en levert weinig op.”

Voorwaarden gemeenten

De antwoorden uit het onderzoek (als bijlage bijgevoegd) geeft de volgende aandachtspunten voor het voor het vervolg:

- Men constateert een duidelijke **behoefte** bij ondernemers aan meer ondersteuning: het is geen core-business en het is goed om hen meer te ontzorgen.
- De behoefte aan het ontsluiten van **specifieke kennis op het gebied van energiebesparing** en energieopwekking wordt breed genoemd: ervaring uitwisselen, subsidiekennis, aandacht voor zon op dak en collectieve aanpak energiebesparing.
- De gemeenten geven aan dat zij het zelf lastig vinden om voor deze opgave voldoende **capaciteit** te bieden. Het op regionale schaal bemensen van een pool van experts kan hier soelaas bieden.
- Met waarschuwt dat er wel een **duidelijke rolverdeling** tussen gemeente en expertisecentrum en goede inbedding tussen alle initiatieven die er al zijn bij overheden en in bedrijfsleven
- Het expertisecentrum kan regionaal opgezet worden maar zorg dan wel voor **behoud van de lokale identiteit**: sluit aan op lokale netwerken of maak subregio's, sluiten qua looks & feels bij de gemeentelijk portal
- Men vraagt aandacht voor de **balans tussen overheid en markt**. Daarbij waarschuwt men ervoor om niet over te nemen wat de markt zelf kan doen. Tegelijkertijd constateert men ook dat het alleen de koplopers lukt om zaken te regelen en vindt men dat de overheid nu toch meer initiatief moet nemen.

- Men geeft aan dat het expertisecentrum enige tijd nodig zal hebben om op stoom te komen. De aanbeveling is om het expertisecentrum alleen te beginnen als het **langere tijd** kan functioneren.
- Ten aanzien van de **aansturing** van het expertisecentrum is men voorstander van een **gezamenlijke** verantwoordelijkheid van bedrijfsleven en overheid.

Quotes

“Start hiermee! De tijd dringt. Perfectioneren kan gaande de rit.”

“De kracht van een Expertisecentrum zit hem naar mijn idee vooral in dat er maatwerk geleverd kan worden. Dat houdt ook in bezoek op locatie. We merken ook dat als het gaat verduurzaming van huizen, inwoners behoefte hebben aan persoonlijk contact en hulp. Er is zo veel informatie te vinden over verduurzaming, dat prikkelt niet. Ik kan me voorstellen dat dit vergelijkbaar is voor ondernemers. Er zijn zoveel regels, initiatieven, informatie dat het moeilijk is de keuze te maken. Ontzorging en helpen hen te prikkelen om de stap te zetten is iets waar het Expertisecentrum op in kan zetten.”

6.3 Eerste verkenning met ODRN en ODRA

EML-controles en vergunningverlening type C-bedrijven

De omgevingsdiensten hebben afspraken met de diverse gemeenten en de provincie over het aantal EML-controles dat zij voor de periode 2018-2024 doen. Het is een inschatting dat met dat afgesproken aantal in 2024 80-90% van de bedrijven met een bekend energieverbruik van meer dan 50.000 kWh en/of 25.000 m3 gas bezocht zijn. Deze aanpak wordt bemoeilijkt doordat de diensten niet kunnen achterhalen waar de bedrijven met midden- en grootverbruik zitten. Op basis van privacywetgeving in de elektriciteits- en gaswet mag een energieleverancier deze gegevens niet aan de overheid verstrekken. We weten dus niet precies welke aantallen bedrijven daadwerkelijk onder deze EML-regelgeving en de Informatieplicht vallen. De omgevingsdiensten moeten zelf actief het energieverbruik opvragen als zij een vermoeden hebben dat een bedrijf boven de grens zit. Dit kost veel tijd en menskracht. Eens in de vier jaar moeten bedrijven zich opnieuw melden. Dit gaat in 2023 weer spelen. Dan zal er ook een nieuwe lijst met erkende maatregelen vanuit het ministerie van EZK zijn.

De kosten van de controles worden gedeeltelijk door de provincie betaald en gedeeltelijk door de gemeenten zelf. Niet alle gemeenten doen hier overigens aan mee.

Bij de EML-controles gaat het om bedrijven van milieutype A of B. De omgevingsdiensten hebben sinds kort ook de rol om namens de Provincie op het aspect energie te actualiseren voor de (vergunningplichtige) type C bedrijven.

Quotes

Vince Schulte van de ODRN: “Er is een groep voorlopers die alles voor elkaar heeft. Dan is er een groep achterblijvers, die vaak geen lange-termijn-visie heeft. Hier moeten we vooral handhaven. Daartussen zit een grote groep, die wel willen, maar er om allerlei redenen niet toe komen. Ze zijn niet met energie bezig, het is te complex. Zo besteden bedrijven bijvoorbeeld onderhoud aan machines uit aan installateurs, maar ze weten niet hoe het werkt. De installateur op zijn beurt kijkt niet naar energiebesparingsmogelijkheden, want hij heeft alleen contract voor onderhoud. Bij bijvoorbeeld een koelinstallatie of een persluchtinstallatie zijn veel verschillende mogelijkheden om energie te besparen. Het is te ingewikkeld voor ze, want er is technische kennis van de installatie nodig om te weten hoe er energie bespaard kan worden.”

Ditzelfde geldt voor kleinere verbruikers, die niet onder onze energiebesparingsplicht vallen. Ze weten vaak niet welke energiebesparingsmogelijkheden er mogelijk zijn, terwijl zij er veel baat bij zouden hebben, omdat zij met steeds hogere prijzen te maken hebben.”

Vanuit de omgevingsdiensten wordt onderschreven dat een aantal bedrijven verdergaande ondersteuning nodig heeft die zij (op dit moment) niet kunnen bieden en zij zien daarin een rol weggelegd voor iets als een Expertisecentrum. De ODRA overweegt overigens om in de toekomst niet alleen een controlerende maar ook een adviserende rol op te gaan pakken. De omgevingsdiensten vinden een nauwe betrokkenheid bij het Expertisecentrum van belang.

6.4 Eerste verkenning Liander

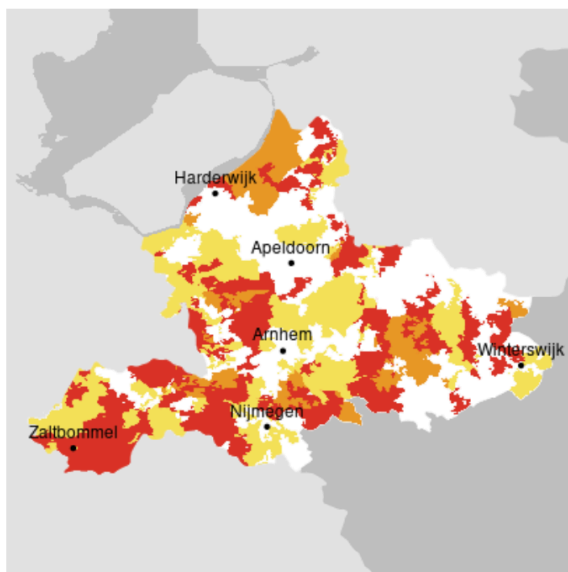
Liander wil expertise delen

Liander is als netbeheerder verantwoordelijk voor het onderhoud van het netwerk voor elektriciteit en gas. Vanuit die hoedanigheid worden nieuwe concepten ontwikkeld die ook door bedrijven kunnen worden toegepast. Liander is bereid hun kennis straks in te brengen bij het REE. Dat zou bijvoorbeeld kunnen in de vorm van kennisdeling met de leden van de expertisepool, de leden van de expertisepool kunnen de kennis overdragen aan de bedrijven.

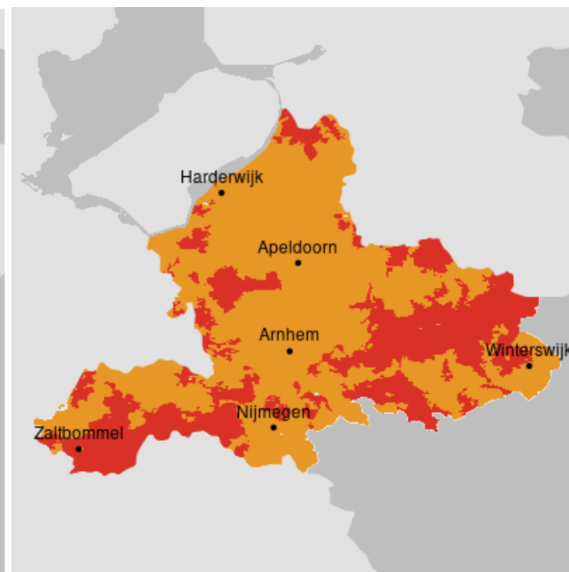
Netcongestie

Via de site van Liander is actuele informatie te vinden over de transportcapaciteit in Gelderland. Onderstaande informatie is van 4 augustus jl.

Beschikbare capaciteit afnemen

Beschikbare capaciteit terugleveren

De komende jaren zullen de netbeheerders (Tennet en Liander) veel investeren om het net geschikt te maken voor de vraag van de toekomst.

Daarnaast werkt Liander aan een aantal innovatieve ontwikkelingen. Hierbij wordt intensiever gebruik gemaakt van de bestaande aansluitingen en netten. Hiervoor is samenwerking met de klanten van groot belang. Door kennis te delen wil Liander het slimmer gebruik van de bestaande netten en aansluitingen faciliteren. Instrumenten waaraan gewerkt wordt zijn:

- Smart design (gebruik bestaande kabels)
- Piekshaving
- Benutten opslag
- Collectieve achter de meteroplossingen
- Congestiemanagement

7 Vertaling onderzoek naar programma van eisen/wensen

Uit voorgaande hoofdstukken blijkt dat de wensen van bedrijven en gemeenten dicht bij elkaar liggen. Hieronder vatten we nog eens samen wat de hoofdlijn is.

7.1 Expertisecentrum gewenst?

Ja. De belangrijkste constatering is dat er behoefte is aan onafhankelijk dienstverlening tot en met de uitvoering. Tot nu toe beperken de gemeenten hun rol tot het controleren, het informeren en het adviseren van de bedrijven. De begeleiding bij het voorbereiden en uitvoeren van maatregelen wordt nog niet of zeer beperkt opgepakt.

Er zijn weliswaar allerlei marktpartijen die zich hierop richten, maar vanuit de bedrijven komt het sterke signaal dat zij het lastig vinden om binnen dit brede aanbod de juiste partij te vinden. Er is behoefte aan een onafhankelijke partij die transparantie in de markt organiseert.

7.2 Voorwaarden

Uit de gevoerde gesprekken komen een aantal algemene wensen en behoeften ten aanzien van het expertisecentrum naar voren:

- **Houding expertisecentrum: pro-actief en praktisch**
De medewerkers van het expertisecentrum moeten actief op pad. Door eigen onderzoek, via de gemeenten en via ondernemersverenigingen moeten zij op de bedrijven afstappen. Daarbij moeten ze de bedrijven praktisch ondersteunen en niet komen met abstracte beleidsstrategieën. Er is vooral behoefte aan concrete voorstellen in de vorm van businesscases.
- **Verbetering relatie overheid/bedrijfsleven; gezamenlijke aansturing**
Voor het REE vinden zowel gemeenten en bedrijvenorganisaties het van belang om de organisatie gezamenlijk aan te sturen.
- **Niet iets opstarten voor een jaar.**
Er wordt zowel door bedrijven en ondernemersverenigingen als gemeenten uitgesproken dat het werken aan energiebesparing en duurzame opwek bij bedrijven een ongoing proces is. We willen geen nieuwe projecten die wel leiden tot rapporten of energiescans, maar niet tot realisatie. Een lange adem is nodig en moet gefaciliteerd worden.
- **Organiseer regionaal, maar sluit aan bij lokale netwerken.**
Uit de gevoerde gesprekken bleek onverdeeld animo om het werken op de relatie lokaal in te richten en op de inhoud regionaal te faciliteren. Een regionale backoffice waarin een expertpool beschikbaar is om bedrijven te ondersteunen bij realisatie wordt als wenselijk gezien, zeker op de ingewikkelde business cases met betrekking congestie, verzekerbaarheid en financiering. Het fysieke contact met de ondernemer kan het beste lokaal worden ingebed via lokale organisaties van bedrijven en gemeentelijke contactpersonen.
- **Samenwerking afdelingen economie en duurzaamheid binnen gemeenten**
In de bijeenkomst is door verschillende gemeenten gehamerd op het belang van een integrale aanpak binnen de gemeenten. Met name tussen de medewerkers met de contacten met bedrijven en de medewerkers die zich met de energietransitie bezighouden.

Uit een interview met Kristel Lammers directeur NP RES Forum MKB Nederland 2-5-2022

Wordt het bedrijven niet af en toe veel te ingewikkeld gemaakt als ze steun willen krijgen? 'De natuurlijke ingang voor ondernemers is vaak de afdeling Economische Zaken bij een gemeente, maar de natuurlijke ingang voor duurzame energie gaat via de afdeling die zich bezighoudt met de fysieke leefomgeving. Binnen de gemeente kan die koppeling beter.'

- **Focus op uitvoering en businesscases**
Zorg voor hands-on ondersteuning en geen abstracte beleidsstrategieën. Er is vooral behoefte aan concrete voorstellen in de vorm van businesscases.

- **Geen focus op innovatie**
Er zijn binnen de regio al een aantal partijen actief met het bevorderen van innovatie op het gebied van de energietransitie. Hier zou het expertisecentrum zich niet op moeten richten. Wel op de implementatie van succesvolle innovatieve technieken. De focus zal liggen op bewezen technologie en standaardoplossingen.
- **Relatie met de omgevingsdiensten**
Uit de gesprekken met de ondernemersverenigingen bleek dat veel bedrijven de omgevingsdienst door hun controlerende en verplichtende rol wantrouwt. Het kan dus wel zo zijn dat de omgevingsdienst bedrijven tipt om ondersteuning bij het expertisecentrum te halen, maar niet dat het expertisecentrum de omgevingsdienst tipt om een bedrijf te controleren.

7.3 Doelgroep expertisecentrum

In hoofdstuk 3 hebben we een indeling gemaakt van de soorten bedrijven met een onderverdeling in bedrijven die verplicht zijn om maatregelen te nemen en bedrijven die daar niet toe verplicht zijn. Op basis van het

Zowel vanuit de gemeenten als ook vanuit de ondernemersverenigingen is er niet de behoefte om bij voorbaat bepaalde bedrijven uit te sluiten van de diensten van het expertisecentrum. De verwachting is bijvoorbeeld dat de grotere bedrijven zelf voldoende kennis en kunde hebben en dus ook geen appel zullen doen op het expertisecentrum.

Vooralsnog zal qua de doelgroep de focus liggen op het Midden- en KleinBedrijf met nadruk op de bedrijven die informatieplichting zijn en dus meer dan 50.000 Kwh elektriciteit en 25.000 m3 gas gebruiken. In overleg met het lokale netwerk van ondernemers en gemeente zal bezien moeten worden hoe dit in een specifiek gebied uitvalt.

7.4 Taken

In hoofdstuk 2 hebben we het eerste idee van het Gelders Energie Akkoord sprake was van drie rollen met bijbehorende taken. Uit het onderzoek blijkt dat de bedrijvenorganisaties en gemeenten deze taken in grote lijnen onderschrijven. Daarbij worden een aantal accenten gelegd:

- Ga niet zelf kennisbanken opzetten, terwijl die op een hoger schaalniveau al beschikbaar zijn.
- Besteed in de communicatie vooral aandacht aan regionale bedrijven die iets gerealiseerd hebben.
- Besteed aandacht aan het brede palet van onderwerpen: dus niet alleen aan energiebesparing bij gebouwen, maar ook bij de productieprocessen. Ontzorg partijen ook bij de projecten op het gebied van energieopwekking en projecten op het gebied van opslag en/of andere manieren om het probleem van netcongestie op te lossen. Help bedrijven bij financiering en bij problemen met verzekeringen.
- Besteed zowel aandacht aan individuele bedrijven als aan collectieven van bedrijven.

8 Opzet REE Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen

Vanuit de voorbeelden elders en de wensen van bedrijvenorganisaties en gemeenten hebben we een ontwerp gemaakt voor het REE. We lichten het in dit hoofdstuk verder toe.

8.1 Geen centrum maar een team

Uit de bespreking van het eerst concept van deze rapportage bleek dat men de indruk had dat er een heel instituut opgezet gaat worden. Dat is nadrukkelijk niet de bedoeling. We constateerden dat de term centrum deze indruk voedt en hebben daarom de term expertisecentrum vervangen door expertiseteam.

8.2 Doel van het expertiseteam

Het doel van het expertiseteam is om bedrijven en instellingen in de Groene Metropoolregio te ondersteunen bij de maatregelen om hun ondernemingen toekomstbestendig te maken door het terugdringen van het verbruik van aardgas en elektriciteit en het vergroten van de productie van duurzaam opgewekte energie. Dit zal leiden tot CO₂-reductie en een gezondere groenere leef- en werkomgeving voor iedereen.

8.3 Opzet van het REE

Op basis van de uitkomsten van de onderzoeken hebben we een opzet gemaakt voor de organisatie van het REE. Daarbij komen we behoorlijk dicht bij de opzet vanuit het GEA. Verschil is dat we het raderwerk/programmeerteam hebben toegevoegd en dat we bij het REE de focus leggen op de back-office.

We hebben geconstateerd dat een aantal gemeenten voor de website met informatie over alles rond de energietransitie voor bedrijven en voor een KlantContactCentrum (KCC) waar men met eenvoudige vragen, gebruik maken van de bedrijvenmodule van het RegionaalEnergieLoket. Als alle gemeenten dit doen kan het REE hier gemakkelijk op aansluiten.

Het REE is dan meer te zien als een backoffice dat voortbouwt op de contacten die gemeenten, ondernemersorganisaties, omgevingsdiensten en het KCC hebben.

De **taken** voor het REE hebben we uitgesplitst in de expertpool en de ondersteuning (programmeerteam en faciliteiten).

Expertpool REE

Het hart van het REE zal gevormd worden door een pool van mensen met verschillende expertises op het gebied van de energietransitie bij bedrijven. Deze pool zal bedrijven kunnen helpen bij de vragen die zich voordoen. We hebben een globale indeling gemaakt naar soorten adviezen;

- b. **Individuele begeleiding basis:** hierbij gaat het om de ingrepen vanuit de ErkendeMaatregelenLijst: het expertiseteam ondersteunt het bedrijf bij de implementatie van deze maatregelen (ook als het bedrijf hier niet toe verplicht is).
- c. **Individuele begeleiding plus:** een adviseur vanuit de expertpool helpt de ondernemer bij het realiseren van de verdere energiebesparing in het bedrijfsproces en van energieopwek, oplossen van problemen rond netcongestie et cetera.
- d. **Collectieve begeleiding:** er wordt procesbegeleiding en expertise geboden aan een cluster van bedrijven om gezamenlijk energievraagstukken aan te pakken (bijvoorbeeld ontwikkelen Smart Energy Hub, inzet energieopslag).

Om de diensten goed te kunnen verlenen is de volgende ondersteuning nodig:

Programmateam REE

Dit team is te zien als het raderwerk binnen het REE; het is haar taak om verbinding te leggen tussen het REE en de lokale netwerken van bedrijvenorganisaties en de gemeenten en om de expertpool in staat te stellen hun werk goed te doen. Het programmateam zal aangestuurd worden door een vertegenwoordiging van bestuurders van de GMR en vanuit het bedrijfsleven.

Faciliteiten

Voor de benodigde ruimtes, ICT, personeelszaken en overige faciliteiten willen we zoveel mogelijk gebruik maken van medegebruik met bestaande organisaties. Op termijn zal bezien worden wat de mogelijkheden zijn om rond financiering van maatregelen ondersteuning te bieden.

Het is te zien als een mogelijk eindbeeld voor wat er mogelijk is en bedoeld als kader voor gemeenten en ondernemersorganisaties samen de afweging te maken of dit is waar men gezamenlijk naar toe wil. Het REE zal straks gefaseerd opgezet en uitgewerkt worden, waarbij er uiteraard nieuwe inzichten kunnen komen over gewenste opzet.

8.4 De diensten aan bedrijven

Het is van belang dat het aanbod aansluit bij de contacten die er lokaal zijn met ondernemers. De ondernemersverenigingen, omgevingsdiensten of contactpersonen bij de gemeenten hebben op dit moment al het netwerk en de contacten bij de ondernemers. Zij kunnen ondernemers en doorverwijzen naar het REE of het REE vragen hen te benaderen. De ondernemer of een collectief van ondernemers kan het REE ook zelf benaderen om verdergaande begeleiding bij het uitvoeren van energiebesparingsmaatregelen, maar de verwachting is dat de meeste contacten zullen komen vanuit het lokale netwerk.

1a. Het hart: de expertpool van het REE

Het REE heeft de beschikking over een pool van adviseurs die de begeleiding kunnen verzorgen. Het zijn adviseurs die expert zijn op het gebied van de energietransitie bij bedrijven, die de taal van het bedrijfsleven spreken en weten waar ondernemers tegen aan lopen.

Op dit moment denken we daarbij aan de volgende diensten die door de pool verricht kunnen worden:

- a. Individuele begeleiding basis: hierbij gaat het om de verplichte/eenvoudige maatregelen: iemand vanuit de expertpool gaat langs bij de bedrijven en helpt bij het uitzoeken wat de juiste maatregelen zijn en ondersteunt de ondernemer bij het ingang zetten van de uitvoering van de maatregelen.
- b. Individuele begeleiding plus: een adviseur vanuit de expertpool helpt de ondernemer bij het realiseren van energieopwek, energiebesparing in het bedrijfsproces, oplossen van problemen rond netcongestie etc.
- c. Collectieve begeleiding: er wordt procesbegeleiding en expertise geboden aan meerdere bedrijven die zich hebben aangemeld om gezamenlijk energiemaatregelen aan te pakken. Het kan hier ook gaan om een collectieve inkoopactie waarbij bedrijven actief vanuit het REE benaderd worden.

1b. De vindplaats: website en KCC per gemeente

Het gaat hier om informatievragen van ondernemers waarna zij zelf aan de slag kunnen. Het zal hierbij vooral gaan om het wegwijs maken van bedrijven in het brede aanbod van informatie en tools

die beschikbaar zijn zoals het al eerdergenoemde DEB. Deze functie wordt vormgegeven door een website en klantcontactcentrum. Dit wordt momenteel al door enkele gemeenten ingevuld door gebruik te maken van het Regionale Energieloket.

8.5 De ondersteuning

Programmateam REE

Het belangrijkste zijn uiteraard de diensten aan de ondernemers, maar om dat op regionale schaal te kunnen faciliteren is er een kleine formatie (een programmateam) nodig om dit mogelijk te maken. De taken van dit team zijn:

- Op regionaal niveau bestuurlijk afstemmen over de gewenste activiteiten en koers
- Afspraken maken over de inzet van de expertpool in het komende jaar en de taakverdeling hierbij
- Overleg met REL over reactie op website en KlantContactCentrum en zorgen dat gemeenten lokale informatie op website up to date houden
- Zorgen voor het accountmanagement naar bedrijven, bedrijvenkringen, gemeenten, omgevingsdiensten en Liander
- Ontwikkelen diensten die door de pool aangeboden kunnen worden op het gebied van juridische, financiële en technische ondersteuning (waaronder de mogelijkheid van het oprichten van een energiecoöperatie voor bedrijven)
- Zorgen voor de bemensing van de pool en alles wat daarbij komt kijken
- Zorgen dat er een overzicht is van regionaal te verkrijgen expertise (buiten de pool om) en hiernaar doorverwijzen.

Het REE zal afstemming moeten hebben over de te volgen koers en hierover verantwoording moeten afleggen aan zowel GMR/gemeenten als aan het bedrijfsleven. Er zal een team van opdrachtgevers moeten komen die deze taak op zich neemt. De invulling hiervan is afhankelijk van de rechtsvorm. We gaan hier bij paragraaf 8.6 verder op in.

De financiering van maatregelen (garanties & revolving fund)

We hebben in de werkgroep gesproken over mogelijkheden van (voor)financieringsconstructies. We zijn daarbij nog niet verder gekomen dan het benoemen van mogelijkheden.

1. Energievoucher – dit betreft een voucher van bijvoorbeeld 1500 euro die als garantstelling beschikbaar komt om ondernemers te begeleiden bij de uitvoering van een energiebesparingsplan en te zorgen dat deze tot realisatie komt. De inzet hiervoor kan worden gepleegd vanuit de EPA-U adviseur, het expertteam duurzame opwekking of een marktpartij (vaste installateur of adviseur ondernemer) en wordt standaard meegenomen in de business case. Pas als de business case niet realiseerbaar is, wordt de voucher verzilverd. Het betreft hier een garantstelling, wat inhoudt dat er aan het eind van het jaar sprake van vrijval kan zijn.
2. Energiefonds – dit betreft een jaarlijkse dotatie de lokale of regionale energiefondsen van gemeenten alsmede een eventuele investering vanuit de regiodeal. Hiermee wordt volgens een standaard prestatiecontract de financiering van daadwerkelijke maatregelen geregeld. Het betreft hier dus een kapitaalverstrekking en geen subsidie of garantstelling. Voor meer informatie zie www.bespaargarant.nl
3. Uitvoeringsbegeleiding zon-op-dak – dit betreft een jaarlijkse dotatie vanuit de programmabegroting van de gemeenten. Het gaat hier om een garantstelling en geen kapitaalverstrekking van bijvoorbeeld maximaal 60.000 euro per project. Hiermee kan het REE bedrijventerreinen of -clusters ondersteunen bij de realisatie van onder andere collectieve zon-

op-dak projecten. De ondersteuningskosten worden standaard meegenomen in de business case. Pas als de business case niet realiseerbaar is, wordt de garantstelling verzilverd.

We gaan ervan uit dat het REE in de loop van 2023 dit onderwerp oppakt en voorstellen hiervoor uitwerkt.

De faciliteiten

Wij hebben het idee dat het REE geen eigen gebouw hoeft te hebben, maar dat er slim gebruik gemaakt kan worden van de ruimtes van collega-organisatie. Uiteraard zullen er wel een aantal basisvoorzieningen op het gebied van ICT, telefonie, accountant et cetera nodig zijn. Voor de bemensing stellen we voor dat de menskracht in het programmabureau bij de dragende organisaties (GMR / gemeenten, VNO-NCW Midden, RVN@) worden aangesteld, zodat de publiek private samenwerking hierin ook is geborgd.

8.6 De rechtsvorm

We hebben nog geen eenduidig advies kunnen geven over de gewenste rechtsvorm voor het REE. Vooralsnog zijn er de volgende mogelijkheden:

- Onderbrengen bij de GMR
- Onderbrengen bij een bestaande privaatrechtelijke rechtsvorm (bijv TEB, ConnectR, RvN@)
- REE als zelfstandige identiteit
- Publiek-private samenwerking

We zijn momenteel samen met de juristen van de Groene Metropoolregio de voor- en nadelen van diverse rechtsvormen in kaart aan het brengen en komen nog met een nader advies.

8.7 Plek van REE binnen het totale aanbod

Een belangrijk aandachtspunt is of het REE voorziet in een aanbod dat er momenteel nog niet is. Om hier zicht op te krijgen hebben we een eerste overzicht gemaakt van het huidige aanbod in de regio en of hier een overlap is met het REE.

Organisatie	Overlap met REE?
VNO-NCW-midden	Deze organisatie werkt bovenregionaal en heeft geen toegepaste kennis op het gebied van energiemaatregelen. Geen gerichte expertpool voor energievraagstukken.
Oost NL	Andere schaalgrootte, meer gericht op innovatie en die ondersteunen.
RvN@	Bedient (momenteel) alleen gemeenten in het Rijk van Nijmegen. Gericht op innovatie en talentontwikkeling met bredere focus dan alleen energietransitie. Meer focus op community ontwikkeling. Geen gerichte expertpool voor energievraagstukken.
Kiemt	Focus op circulariteit en opbouwen van netwerken.
ConnectR	Heeft de focus op innovatieve bedrijven energietransitie en niet op ondersteuning uitvoering bestaande technieken bij bedrijven.
Gemeente	Afdeling duurzaamheid: geen specifieke kennis uitvoering energiemaatregelen bij bedrijven, meer gericht op beleid en stimuleren. Afdeling economie: veel kennis en netwerk bij bedrijven maar weinig kennis van verduurzaming. Opdrachtgever van omgevingsdiensten.
Omgevingsdiensten	Focus op controle vanuit wettelijke taken.
Adviesbureaus	Geen binding met de regio, lastig voor ondernemers om de juist te vinden, vaak verbonden met bepaalde oplossing.

Installateurs	Vaak gericht op een deelaspect van de totaaloplossing. Niet onafhankelijk.
Leveranciers PV etc	Niet onafhankelijk, promoten hun eigen product.
Energiecoöperaties	Er zijn energie coöperaties in de regio, maar het is de vraag of zij in staat zijn om bedrijven goed te adviseren. Daarnaast zijn ze vaak op beperkt gebied actief. Advisering is niet hun core-business.

9 Financiën

Alhoewel het nog lastig is om een goede inschatting te maken van de hoeveelheid diensten die gevraagd gaan worden aan het REE hebben we toch een eerste begroting gemaakt. Zowel voor een eindbeeld (voor 2024 en 2025) als voor de eerste stap in 2023.

9.1 Begroting

We hebben in het vorige hoofdstuk een plaatje geschetst van een mogelijk eindbeeld van het expertisecentrum. We hebben hieronder een globale begroting van dit centrum gemaakt en daarbij aangegeven wat een gewenste start voor 2023 is.

Raming kosten pool

Voor de raming van de kosten van de pool hebben we als eerste een schatting gemaakt van een aantal door de pool te leveren diensten onderscheiden naar:

- d. Individuele begeleiding basis voor gemiddeld € 1400,-
- e. Individuele begeleiding plus voor gemiddeld € 2000,-
- f. Collectieve begeleiding voor gemiddeld € 40.000 per project

We hebben daarbij een begroting gemaakt met als basis de 3850 bedrijven die moeten voldoen aan de informatieplicht.

- a. We gaan ervan uit dat per jaar 5% van deze bedrijven gebruik wil maken van dienst a plus nog 25 andere bedrijven = 218 stuks
- b. Bij dienst b gaan we uit van 2% van de 3850= 87 stuks
- c. Bij dienst c zijn we uitgegaan van 5% van 3850 met een gemiddeld deelname van 15 bedrijven en komen uit op 13 projecten

De totale kosten komen dat uit op € 992.000. We zijn ervan uitgegaan dat 50% van de te maken kosten van de collectieve begeleiding de vorm heeft van voorfinanciering en uiteindelijk terugbetaald wordt vanuit de bedrijven.

Dienst Overzicht diensten pool				raming	totaal	aantal fte	totaal kosten	bijdrage	totaal	aantallen	fte 2023	kosten 2023
		aantal uren	tarief	kosten per dienst	aantal	uren	eindbeeld	eind beeld	bedrijven	kosten gemeenten	2023	
a	individuele begeleiding basis	14	€ 100	€ 1.400	218	3045	2,3	€ 304.500	PM	€ 304.500	107	1,1 € 152.250
b	individuele begeleiding plus (opwek, verdere verduurzaming, financiering)	20	€ 100	€ 2.000	87	1740	1,3	€ 174.000	PM	€ 174.000	47	0,7 € 93.800
a+b								€ 478.500		€ 478.500		€ 246.050
c	collectieve begeleid. (gem. 15 bedrijven)	400	€ 100	€ 40.000	13	5133	3,8	€ 513.333	€ 256.667	€ 256.667	PM	PM PM
totaal bedrijven				497		7,4	€ 991.833	€ 256.667	€ 735.167		154	1,8 € 246.050
				2024/2025							2023	

We gaan ervan uit dat in 2023 nog niet alles op volle sterkte kan functioneren. We zijn uitgegaan van 107 bedrijven voor dienst a en 47 voor dienst b en nog geen collectieve projecten in dat jaar en komen dan uit op de totale kosten van € 246.050.

We gaan ervanuit dat na 2023 er per gemeente afspraken gemaakt worden voor eventuele collectieve projecten. We hebben hierboven wel aan een raming gemaakt om wat grip te krijgen op de gewenste omvang van de expertpool, maar zullen aan de gemeenten nog geen budget voor de collectieve projecten vragen.

Raming frontoffice (website en KCC)

We zijn voor de begroting hiervan uitgegaan van de gemiddelde kosten per gemeente per jaar zoals opgegeven door Regionaal Expertisecentrum. Er kan uiteraard ook nog voor andere aanbieder/oplossing gekozen worden. In 2023 zijn er extra kosten in verband met de implementatie.

Aantal inwoners (x1000)	Digitaal (jaarlijks)	KCC (jaarlijks)	Totaal (jaarlijks)	Implementatie (incidenteel)
< 15	€ 1.575	€ 2.205	€ 3.780	€ 2.205
15-85	€ 2.258	€ 2.730	€ 4.988	€ 2.730
85-150	€ 2.940	€ 3.570	€ 6.510	€ 3.570
>150	€ 3.623	€ 4.725	€ 8.348	€ 4.725

In bijlage 5 is de berekening te vinden van de kosten per gemeente. In totaal zal het dan gaan om een bedrag van € 123.014 in 2023 en van € 79.124 in 2024 en 2025 (alle bedragen prijspeil 2022).

Programmabureau

Begroting Raderwerk	Uurtarief	kosten per fte (1360 uur)	fte eindbeeld	totale kosten eindbeeld	fte's begroting 2023	
aansturing van activiteiten REE incl accountmanagement bedrijven en gemeenten	€ 120	€ 160.800	0,6	€ 96.480	0,6	€ 96.480
officemanager: planning expertpool, successen delen	€ 90	€ 120.600	0,6	€ 72.360	0,6	€ 72.360
kleine advisering, instrumentontwikkeling	€ 100	€ 134.000	0,6	€ 80.400	0,3	€ 40.200
budget diverse adviezen (financieel, juridisch etc)	€ 100	€ 134.000	0,2	€ 26.800	0,1	€ 13.400
overige kosten (ICT, telefoon, accountant etc)				€ 22.000		€ 22.000
			2	€ 298.040	1,6	€ 244.440

Raming kosten financiering van maatregelen (revolving fund)

Op dit moment heeft de werkgroep te weinig tijd en kennis om een goede inschatting te maken van eventuele financiële regelingen. We hebben het nu nog niet in de begroting opgenomen.

Raming totale kosten REE

Hieronder is het totaaloverzicht van de begroting te vinden met daarbij ook een inschatting van de mogelijke dekking. We denken deze te kunnen vinden binnen de begroting van de GMR, subsidie van de provincie, bijdragen van gemeenten aan de stichting en middelen van ondernemers(organisaties). Daarnaast willen kan het project ook onderdeel worden van de aanvraag in het kader van de regiodeal.

2023	BEGROTING	DEKKING				
	totaal	GMR	gemeenten	provincie	regiodeal	ondernemers
Via het REE						
Pool individuele adviezen	€ 246.050		€ 246.050		PM	PM
Pool collectieve adviezen	PM		PM			PM
Programmabureau	€ 244.440	€ 85.000		€ 150.000		€ 9.440
Via de gemeenten						
Website en KCC	€ 123.014		€ 123.014			
totaal	€ 613.504	€ 85.000	€ 369.064	€ 150.000	PM	€ 9.440

2024 en 2025 kosten per jaar	BEGROTING totaal	DEKKING				
		GMR	gemeenten	provincie	regiodeal	ondernemers
Via het REE						
Pool individuele adviezen	€ 478.500		€ 430.650		PM	€ 47.850
Pool collectieve adviezen	€ 513.333		€ 256.667		PM	€ 256.667
Programmabureau	€ 298.040	€ 85.000	€ 53.040	€ 150.000		€ 10.000
Via de gemeenten						
Website en KCC	€ 79.124		€ 79.124			
totaal	€ 1.368.997	€ 85.000	€ 819.481	€ 150.000	€ -	€ 314.517

In bijlage 5 is een verdeling van de kosten over de diverse gemeenten op basis van inwonersaantallen te vinden. Hierin zijn alle kosten opgenomen met uitzondering van de collectieve projecten.

En de bedrijven dan?

Door deze begroting lijkt het alsof de bedrijven een wel heel beperkte bijdrage leveren aan het expertisecentrum (begroot op bijna € 10.000 in 2023 en € 267.000 in 2024 e.v.. Dan gaan we echter voorbij aan de investeringen die bedrijven moeten doen om de uitvoering van de maatregelen te bekostigen. Hierbij zal het gaan om meerdere tientallen miljoenen. Daarnaast verwachten we meedenkkracht om het expertisecentrum tot een succes te maken en zullen bedrijven die al maatregelen hebben uitgevoerd hun collega's door voorbeeldwerking stimuleren.

In de casus 'zon op de bedrijfsdaken Tiel I' heeft een garantstelling van 80.000 euro een succesvol project met 7 deelnemers opgeleverd. De uiteindelijke investering van ondernemers was 2 miljoen euro met een jaarlijkse besparing van 25.000 euro. De garantstelling kon vervolgens opnieuw worden ingezet voor een volgend zon op dak project. De multiplier op de daadwerkelijk uitgelokte investeringen van een dergelijke garantstelling ligt tussen de 25 en 50 keer,

10 Vervolg

Hieronder in het kort de stappen die doorlopen moeten worden om het REE in 2023 operationeel te krijgen.

10.1 Stappen

1. Behandeling van deze rapportage door ambtelijk en bestuurlijk platform circulaire regio (BPCR) en productieve regio (BPCR)
2. Het vragen van een reactie en een intentieverklaring (symbolisch bedrag, publicatie, organisatie bijeenkomst) aan de geraadpleegde ondernemersverenigingen.
3. Regelen financiering voor 2023 en verder bij provincie, gemeenten en bedrijven.
4. Kwartiermaken voor expertisecentrum:
 - a. Aanstellen kwartiermaker/accountmanager
 - b. Aanstellen beoogde RvT (wethouders BPCR en vertegenwoordigers bedrijfsleven)
 - c. Uitwerking businesscase tot werkplan 2023
 - d. Eventueel oprichting stichting of andere werkvorm
 - e. Overleg met gemeenten en ondernemersorganisaties over wensen voor 2023 ten aanzien van collectieve projecten
 - f. Inkoop website en KCC, bemensing expertpool
 - g. Organiseren faciliteiten
5. Opening Expertisecentrum 1-5-2023.

Bijlage 1 Afkortingen

Afkorting	Toelichting
AB	Activiteitenbesluit Milieubeheer
EEC	Energie Expertise Centrum
EED	Energy Efficiency Directive
EPA-U	Energie Prestatie Advies Utiliteit (bedrijfspannen, kantoren)
EPA-W	Energie Prestatie Advies Woningbouw
GEA	Gelders Energie Akkoord
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GMR	Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Mton	Megaton, een eenheid van massa, 1.000.000.000 kilogram
mWh	Megawatt uur, een eenheid voor elektrische energie, 1.000.000 watt / uur
mWp	Megawatt-piek, een eenheid voor de capaciteit of maximale spanning die bv. een zonnestroominstallatie kan leveren, 1.000.000 watt
RES	Regionale Energie Strategie
SCE	Subsidieregeling Coöperatieve Energieopwekking ofwel regeling verlaagd tarief, opvolger postcoderoosregeling
SDE	Stimulering Duurzame Energieproductie en Klimaattransitie (subsidieregeling)
tWh	Terawatt-uur, eenheid van arbeid of elektrische energie van 1.000.000.000.000 wattuur

Bijlage 2 Uitkomsten behoefteonderzoek bedrijven

Zie aparte bijlage.

Bijlage 3 Uitkomsten behoefteonderzoek gemeenten

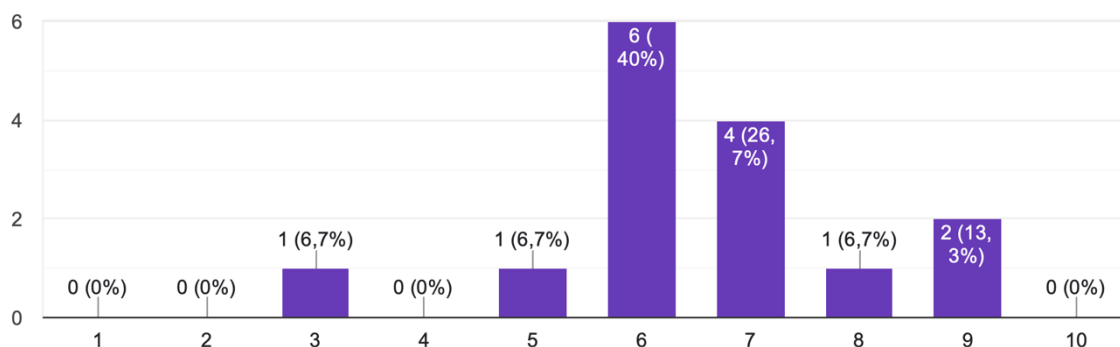
Welke gemeenten hebben gereageerd

- 15 antwoorden van 13 gemeenten:
Arnhem, Berg en Dal, Beuningen (2x), Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Nijmegen (2x), Overbetuwe, Renkum, Rheden, Westervoort, Wijchen.
- Niet gereageerd: Doesburg, Zevenaar, Rozendaal

Politieke aandacht gemiddeld een 6,5

Welke score geef je aan de politieke aandacht binnen jouw gemeente voor de verduurzamingsopgave van bedrijven?

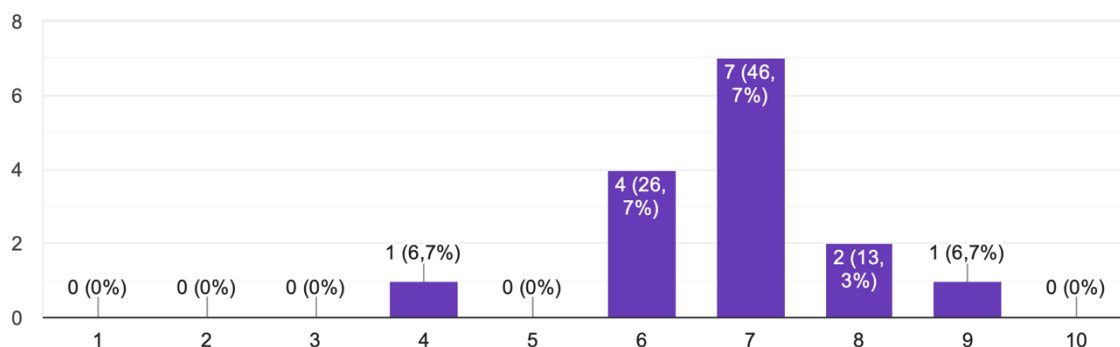
15 antwoorden

Ambtelijke aandacht: gemiddeld een 6,8

Welke score geef je aan de ambtelijke aandacht binnen jouw gemeente voor de verduurzamingsopgave bij bedrijven?

15 antwoorden

Welke ambities heeft de gemeente?

Welke ambities heeft jouw gemeente geformuleerd op het gebied van verduurzamen van bedrijven?

15 antwoorden

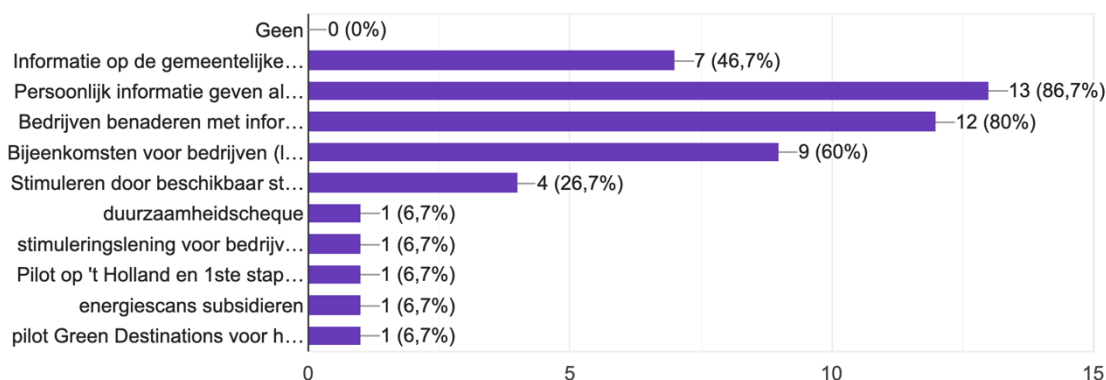
Voor welke sectoren is extra aandacht op het gebied van energietransitie nodig?

- Geen specifieke sector cq onbekend
- PDV, maakindustrie, transport en 'recycling', papierindustrie, keramische industrie, bouwbedrijven, zorginstellingen, bunkerschepen (van diesel naar waterstof)
- Algemene soorten gebieden: Bedrijventerreinen, werklocaties, gemengd klassiek (lokale ondernemers)
- Specifieke gebieden; groter dan 2200 bedrijven in mn A-12 zone, Schoenaker, Looveer, Werklocatie TPN-West, Campus Heijendaal, NXP, de Sluis, Wijchen-Oost,

Welke activiteiten ondernemen jullie nu om bedrijven te ondersteunen?

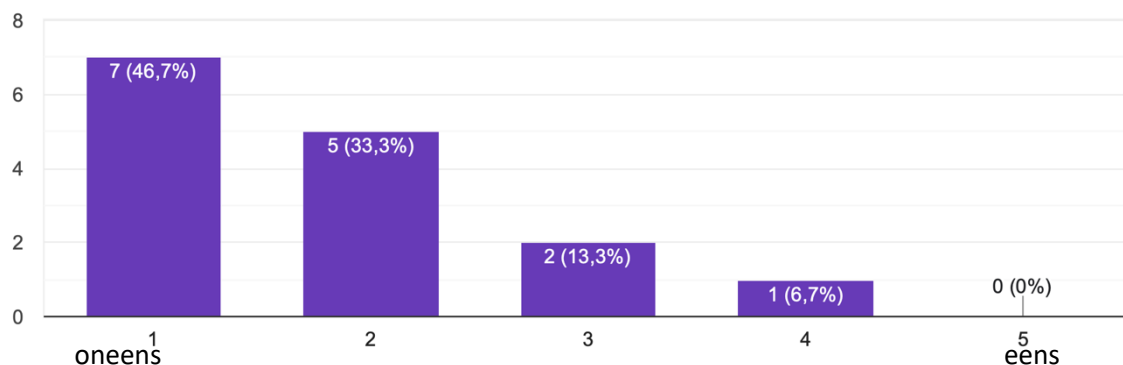
Welke activiteiten ondernemen jullie op dit moment binnen je gemeente aan het stimuleren van bedrijven om te verduurzamen?

15 antwoorden

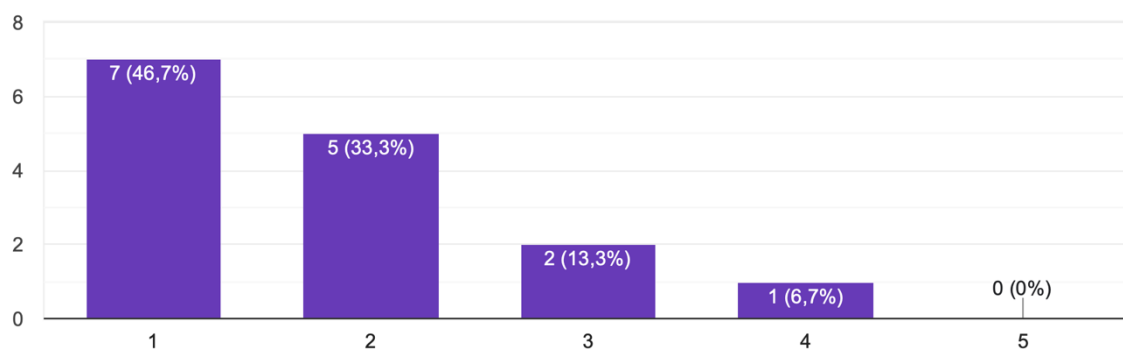
Alleen wettelijke taken of meer?

Wat vind je van de volgende stelling: Het is voldoende als gemeenten zich beperken tot de wettelijk taken van alleen energiebesparing bij be...erplichte erkende maatregelen (EML) is voldoende.
15 antwoorden

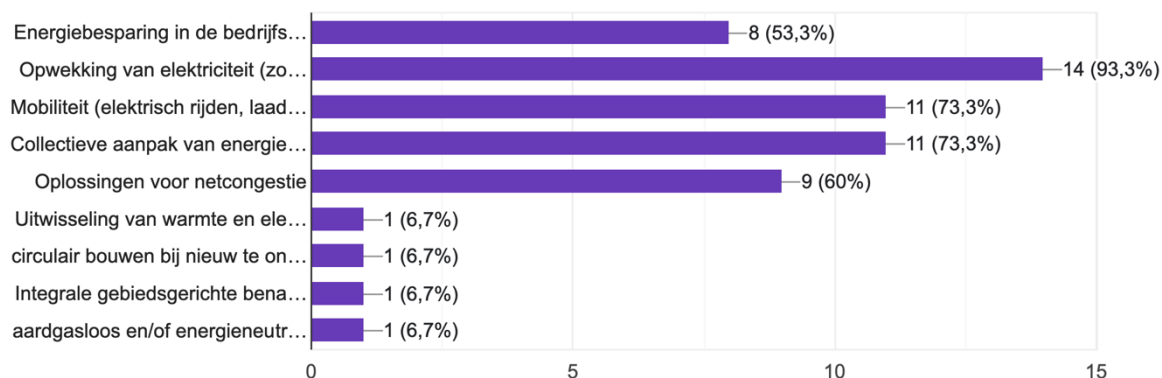
Alleen informatie voldoende?

Wat vind je van de volgende stelling: Het is voldoende als gemeenten zich beperken tot de wettelijk taken van alleen energiebesparing bij be...erplichte erkende maatregelen (EML) is voldoende.
15 antwoorden

Naast advisering over energiebesparing ook...

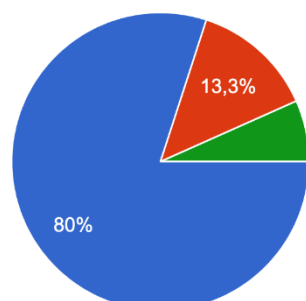
Indien je vindt dat gemeenten met meer onderwerpen dan alleen energiebesparing bij gebouwen moeten bezighouden welke onderwerpen zouden dat dan moeten zijn?
15 antwoorden

Onderscheid forntoffice-backoffice

Wat vinden jullie van het idee om een onderscheid te maken tussen een frontoffice (Regionaal Energieloket voor bedrijven: website en klantcont..., doet vervolg op website en KlantcontactCentrum)

15 antwoorden

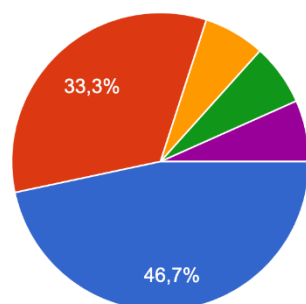

- Goed idee
- Weet ik (nog) niet
- Slecht idee
- Ik vind dat enerzijds de koepels de div branches moeten benaderen en dat gemeenten aan de lat staan voor een 'warme' gebiedsgerichte aanpak. Een energieloket waar bedrijven vragen kunnen stellen is prima. Een organisatie op niveau v GMR die actief bedrijven...

Frontoffice door gemeenten zelf?

Wij denken dat gemeenten de frontoffice-functie prima zelf kunnen regelen. Bijvoorbeeld door het voorbeeld van de gemeente Nijmegen te volgen en e...gionaal Energieloket. Wat vinden jullie hiervan?

15 antwoorden

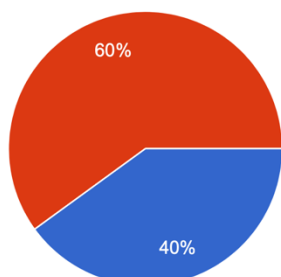

- Eens, dat kunnen gemeenten zelf regelen
- Oneens dat zou ook onderdeel van een regionale aanpak moeten zijn
- Weet ik (nog) niet
- Niet per se oneens, het REL kan helpen. Maar ik denk dat er aanvullend op het REL wat nodig is: maatwerk. Wil je ec...
- gemeente regel zelf maar wel afstemming dat ieder het op dezelfde...

Backoffice op regionale schaal?

Het idee is om de backoffice, het expertisecentrum voor bedrijven, op regionale schaal op te pakken. Wat vind je van het idee van zo'n soort expertisecentrum?

15 antwoorden

- Zeer goed idee, doen!
- Goed idee, maar...
- Ik weet het nog niet
- Slecht idee, maar als er een aantal zaken veranderen....
- Zeer slecht idee, niet doen!

Toelichtingen bij zeer goed idee doen!

- Ook bedrijven hebben al gauw een maatwerk aanpak nodig. Het REL kan dat niet bieden. En Loket Duurzaam Wonen Plus is er toch vooral voor woningeigenaren. Daarom lijkt Expertisecentrum mij een goed idee. Heumen heeft vooral kleinere MKB-bedrijven. Regionale acties lijken me daarvoor veel zinvoller.
- Voor ons als kleinere gemeente geldt dat capaciteit hiervoor intern vrij maken lastig is. Ik denk dat een regionale aanpak veel kan helpen, in efficiëntie, kennis en capaciteit. We hebben de kennis ook niet in huis om ondernemers inhoudelijk echt te helpen. Regionaal organiseren kan daarbij helpen. Ook omdat ik denk dat er tussen gemeenten als het over dit onderwerp gaat, vergelijkbare problematiek speelt. Daar leren we van zodat we dat weer snel in kunnen zetten in andere gemeenten.
- Schaalvoordeel, kennisbundeling,
- Minder kosten en meer kwaliteit door schaalgrootte
- Bedrijven moeten proactief worden benaderd door ervaren adviseurs die hen gaan ontzorgen in het proces energieneutraal te worden. Daarbij blijvend monitoren is van essentieel belang

Reacties goed idee, maar....

- Omdat we met samen1nergie een eigen portaal voor inwoners en bedrijven hebben en we het belangrijk vinden dat er qua looks & feels wordt aangesloten bij dat portaal.....dat vereist dus mogelijk wat maatwerk/gemeente
- Hangt af van de partij die het gaat uitvoeren (moet laagdrempelig zijn voor bedrijven) en van de kosten.
- Mijn ervaring tot nu toe is dat bedrijven hier niet op zitten te wachten. Elke aanpak kost ontzettend veel tijd en levert weinig op.
- Er moet een duidelijke rolverdeling komen tussen wat gemeenten (nog) doen en wat een regionaal expertise centrum doet. Ik denk dat er ook verschillen zijn tussen grote en kleine gemeenten in de regio qua uitvoeringscapaciteit dus dat kan mogelijk ook verschillen geven.
- Kennis en capaciteit moet goed inzetbaar/beschikbaar zijn.
- de 'governance' van een expertisecentrum goed organiseren. Van wie is het centrum? Aan wie wordt verantwoording afgelegd? Wat zijn de ambities en doelstellingen? Welke plek neemt dit centrum in naast commerciële aanbieders (energie-adviseurs)?
- de toegevoegde waarde voor de bedrijven moet daardoor aantoonbaar groter worden
- wellicht kun je subregio's maken. Dat is laagdrempeliger voor onze ondernemers.
- regionaal moet wel een bepaald bereik zijn bijvoorbeeld regio Nijmegen

Kansen

- Vragen die we krijgen van ondernemers zijn op dit moment vooral euro gedreven (Waar kunnen we subsidie krijgen? Hebben jullie een regeling voor.....?) of hebben betrekking op de C-label plicht (Val ik onder die plicht? Wie kan mij aan een label helpen?).....maar gaan zelden over inhoud.....dus heel eerlijk: Ik weet het niet. En dit zeggende vraag ik me af wat de behoefte is vd gemiddelde ondernemer mbt expertisecentrum. Of zijn het vooral mensen die er geld aan verdienen dan wel een andere agenda hebben die dit een goed idee vinden ;-)
- Zon op dak en collectieve aanpak voor energiebesparing en ontzorging van bedrijven
- Door bundeling meer handjes en expertise.
- Gezamenlijk optrekken met gemeenten zorgt voor meer personele capaciteit en kennis (er zijn immers heel veel verschillende branches!) en voor bedrijven ook een volwaardige sparringpartner op het gebied van duurzaam ondernemen.
- Ondersteuning aan bedrijven in de daadwerkelijk uitvoeren van de energietransitie

- Casussen vergelijken en ervaringen uitwisselen en subsidiekennis
- Gebruik maken van kennis en capaciteit. En ook hoop ik dat we bedrijven aan kunnen zetten om daadwerkelijk de stap te nemen door hen op weg te helpen. Waarbij ze niet alleen voldoen aan de wettelijke kaders maar misschien nog meer dan dat.
- Meer professionaliteit, meer budget om dit goed en professioneel op te zetten.
- kennisbundeling, good practise, thematische aanpak, regionale aanpak, kritische massa, gezamenlijke financiering
- Specialistische en diepgaande kennis en ondersteuning bij verduurzamingsvraagstukken
- Zie hierboven. Aanstellen van ervaren adviseurs die namens de gemeenten in de GMR bedrijven gaan bezoeken
- Onafhankelijk advies kunnen geven aan bedrijven, op laagdrempelige en wervende manier.
- Kennis bundelen en wegzetten bij specifieke vragen
- Efficiëntie, bundeling van kennis, met behoud van lokale/regionale identiteit voor de ondernemers. Ondernemers ontzorgen en voorzien van essentiële informatie en concurrentiepositie van de (bedrijven in de) regio versterken door verduurzaming.
- Doorbraak bewerkstelligen voor PV op grote daken | klimaatproof maken

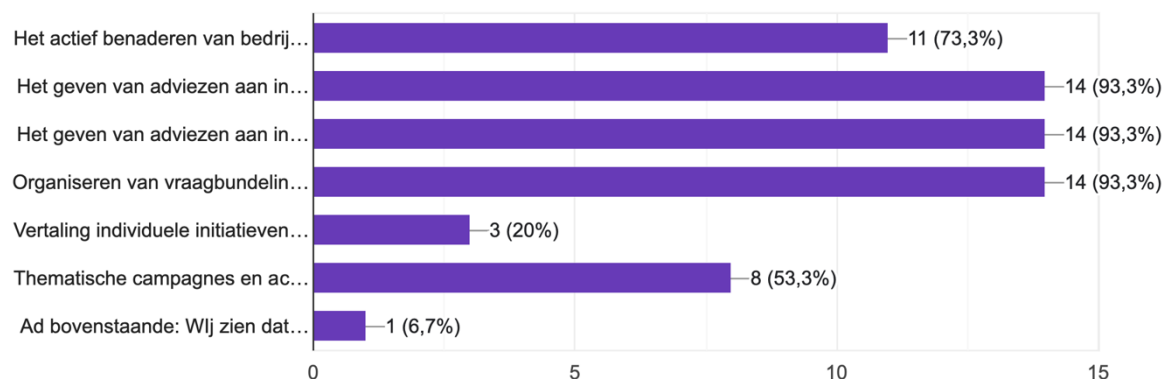
Bedreigingen

- Als dat niet aangesloten/afgestemd is bij/met lokale- en subregionale agenda's en activiteiten dan gaat dat ten kosten van efficiency en wordt het voor ondernemers verwarrend
- dat te weinig gemeenten meedoen waardoor de kosten stijgen en dat het schaalniveau van de regio te ver afstaat van de bedrijven (dit kan je oplossen door op verschillende locaties in de regio aanwezig te zijn).
- Als niet iedere gemeente eraan wil deelnemen en toch een eigen aanpak kiest. Of dat de tijd en inzet vooral naar grotere bedrijven gaan, belangrijk is tijd en inzet
- Desinteresse bij bedrijven en wantrouwen richting overheid.
- Onduidelijke rolverdeling tussen gemeenten en het expertisecentrum
- Geen capaciteit (kwalitatief/kwantitatief).
- Versnippering en aanhaken. Binnen de provincie speelt dit thema, binnen gemeentes zijn er ook verschillende doelen. Laten we niet 2x het wiel uitvinden. Wat de rol en de taken zijn van het Expertisecentrum wordt moet duidelijk zijn voor iedereen. Anders ben ik bang dat het ondersneeuwt in allerlei initiatieven die op dit gebied lopen of andere lopende ontwikkelingen gaat doorkruisen.
- Lokale binding kan verdwijnen. Kan lokale initiatieven in de weg gaan zitten en voor onduidelijkheid zorgen
- kunst onder de aandacht brengen, niet allen focus de grote gemeenten evenredige aandacht, verwachting management bedrijven (REC neemt niet alles uit handen)
- Juiste kennis niet aanwezig
- Te weinig budget om bovenstaande gedurende enige jaren vol te houden.
- Ondergesneeuwd raken tussen alle stakeholders (al dan niet commercieel) die al actief zijn op het gebied van energie(besparing).
- Vertalen van kennis naar de praktijk van de bedrijven/ te algemene informatie.
- Dat de schaalgrootte te groot is en ondernemers zich niet verbonden voelen én dat de overheid de opgave sterk naar zich toetrekt, terwijl het vooral bij de ondernemers ligt.
- Te ver van bedrijven en lokale partijen afstaan.

Welke taken voor expertisecentrum?

Zou je kunnen aankruisen welke taken een Regionaal Expertisecentrum zou moeten oppakken?

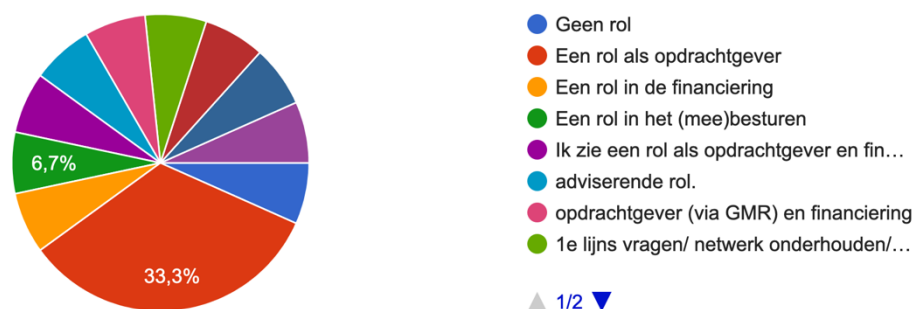
15 antwoorden

Rol voor gemeente?

Welke rol zien jullie voor jullie gemeente of voor collectief van gemeenten (GMR) bij een expertisecentrum?

15 antwoorden

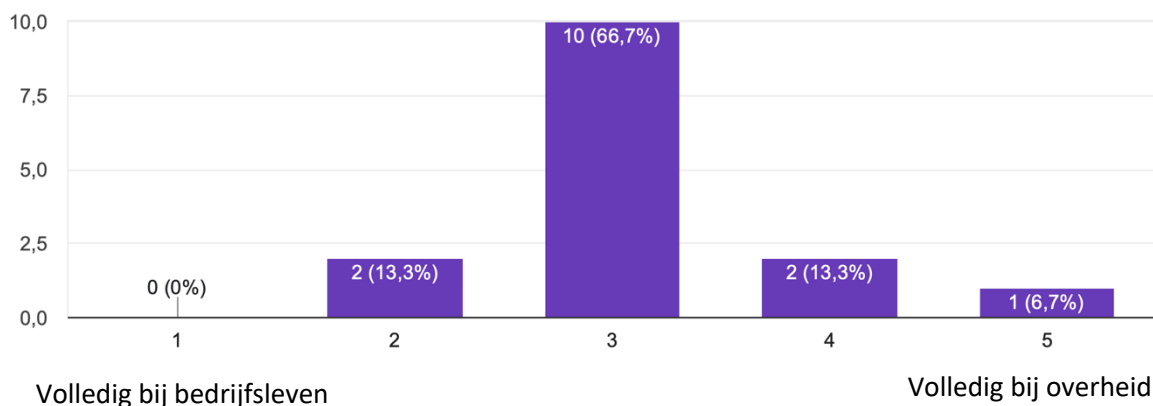
Welke partijen betrekken?

- SPO en andere collectieven, bedrijven die ambassadeurs duurzaamheid zijn, energiecorporaties
- EZ, Grondzaken, bedrijvenscoördinator gemeente
- Ondernemers(verenigingen), bedrijventerreinverenigingen, MKB, ZLTO, koepelorganisaties
- Groene Alliantie de Liemers, centrummanagement Wijchen, RvN@, Wiek II
- HAN en RU

Aansturing?

Hoe zou de aansturing van het Expertisecentrum moeten zijn?

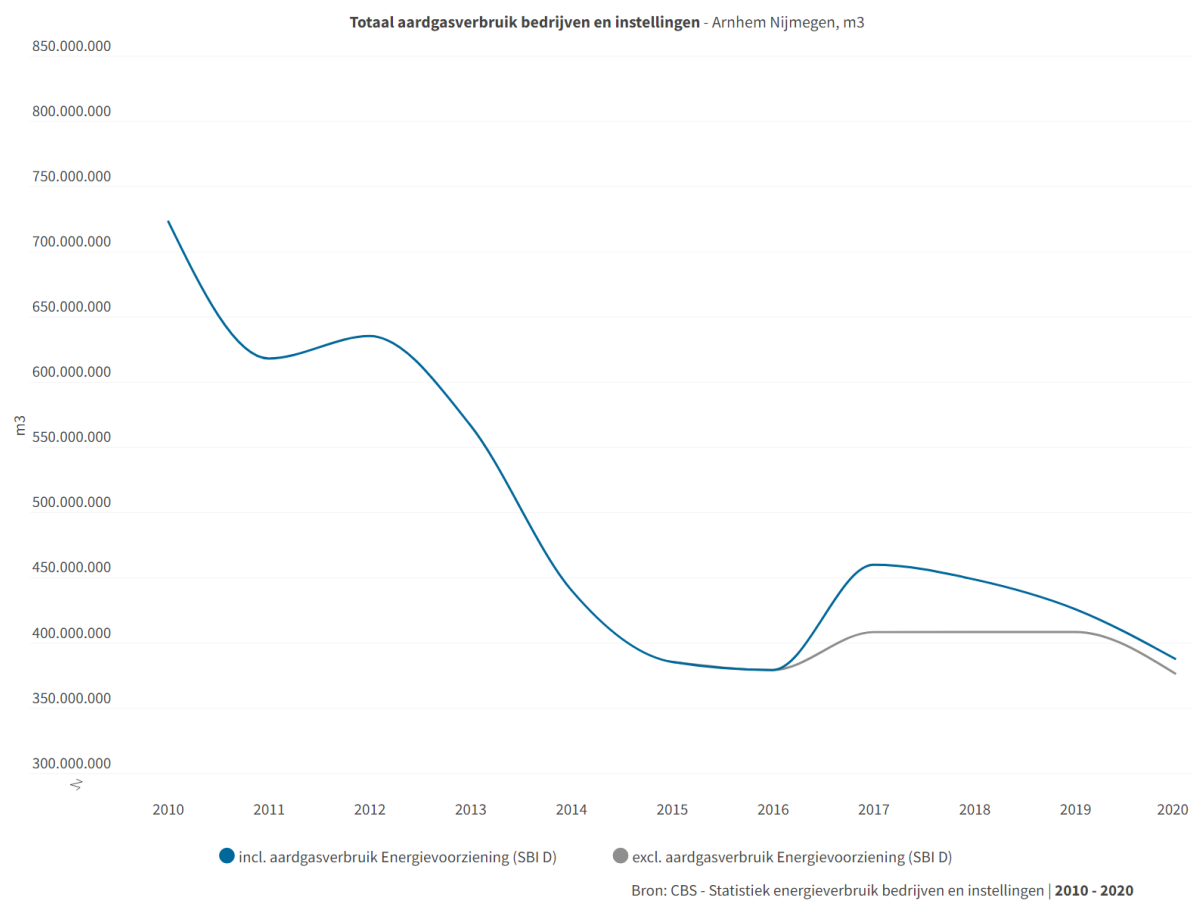
15 antwoorden

Opmerkingen voor het vervolg

- Ik blijf een ongemakkelijk gevoel houden bij de behoefte van het bedrijfsleven aan een dergelijk platform
- Start hiermee! De tijd dringt. Perfectioneren kan gaande de rit.
- De kracht van een Expertisecentrum zit hem naar mijn idee vooral in dat er maatwerk geleverd kan worden. Dat houdt ook in bezoek op locatie. We merken ook dat als het gaat verduurzaming van huizen, inwoners behoefte hebben aan persoonlijk contact en hulp. Er is zo veel informatie te vinden over verduurzaming, dat prikkelt niet. Ik kan me voorstellen dat dit vergelijkbaar is voor ondernemers. Er zijn zoveel regels, initiatieven, informatie dat het moeilijk is de keuze te maken. Ontzorging en helpen hen te prikkelen om de stap te zetten is iets waar het Expertisecentrum op in kan zetten.
- Veel succes
- Succes met het vervolg!
- Realistisch met de ambities/ urgentie bedrijfsleven moet door regelgeving en financiële prikkels sterker worden afgedwongen anders gaat de tempo niet omhoog/ expertise centrum heeft alleen kans van slagen als de toegevoegde waarde voor bedrijven voelbaar is. Alleen brengen van informatie heeft geen zin. Ligt er geen kans bij de omgevingsdienst ?
- Goed initiatief: het expertisecentrum. We staan er helemaal achter en zien de vraag naar verduurzaming van bedrijven toenemen. 2. We hebben de ervaring dat het bedrijfsleven zich snel terugtrekt wanneer de korte termijn of eigen bedrijf meer tijd vergt.
- creëer een sluitende ontzorgingsaanpak met een regionale/lokale smoel

Bijlage 4 elektriciteit en aardgasgebruik in de regio

Bijlage 5 kosten per gemeente

We hebben de verschillende onderdelen uit de begroting naar rato van het aantal inwoners verdeeld over de verschillende gemeenten. Dat leidt tot het onderstaande overzicht.

Begroting 2023 (prijspeil 2022, ex BTW)

Deelnemers GMR	bijdrage via GMR	kosten REL oid 2023	individuele adviezen 2023	totaal per gemeente 2023	additioneel boven GMR-bijdrage	collectieve projecten
1 Arnhem	18.600	13.073	53.842	85.516	66.915	PM
2 Berg en Dal	3.964	7.718	11.476	23.158	19.194	PM
3 Beuningen	2.976	7.718	8.614	19.308	16.332	PM
4 Doesburg	1.252	5.985	3.623	10.860	9.608	PM
5 Druten	2.175	7.718	6.297	16.191	14.015	PM
6 Duiven	2.830	7.718	8.191	18.739	15.909	PM
7 Heumen	1.951	7.718	5.647	15.316	13.365	PM
8 Lingewaard	5.328	7.718	15.424	28.470	23.142	PM
9 Nijmegen	20.315	13.073	58.807	92.195	71.880	PM
10 Overbetuwe	5.475	7.718	15.849	29.043	23.567	PM
11 Renkum	3.558	7.718	10.298	21.574	18.016	PM
12 Rheden	4.927	7.718	14.261	26.906	21.979	PM
13 Rozendaal	199	0	577	776	577	PM
14 Westervoort	1.695	5.985	4.908	12.588	10.893	PM
15 Wijchen	4.690	7.718	13.576	25.984	21.294	PM
16 Zevenaar	5.064	7.718	14.660	27.442	22.378	PM
totaal	85.000	123.014	246.050	454.064	369.064	PM

Begroting 2024 en 2025 (kosten per jaar. Prijspeil 2022 ex BTW)

Deelnemers GMR	bijdrage via GMR	bijdrage programma team	kosten REL oid 2024/2025	expertise pool 2024/2025	totaal per gemeente 2024/2025	additioneel boven GMR-bijdrage	collectieve projecten
1 Arnhem	18.600	11.607	€ 8.348	104.709	143.264	124.663	PM
2 Berg en Dal	3.964	2.474	€ 4.988	22.317	33.743	29.779	PM
3 Beuningen	2.976	1.857	€ 4.988	16.752	26.573	23.597	PM
4 Doesburg	1.252	781	€ 3.780	7.046	12.859	11.607	PM
5 Druten	2.175	1.357	€ 4.988	12.247	20.768	18.592	PM
6 Duiven	2.830	1.766	€ 4.988	15.929	25.513	22.683	PM
7 Heumen	1.951	1.217	€ 4.988	10.982	19.138	17.187	PM
8 Lingewaard	5.328	3.325	€ 4.988	29.995	43.636	38.308	PM
9 Nijmegen	20.315	12.677	€ 8.348	114.363	155.703	135.387	PM
10 Overbetuwe	5.475	3.417	€ 4.988	30.822	44.702	39.227	PM
11 Renkum	3.558	2.220	€ 4.988	20.027	30.792	27.235	PM
12 Rheden	4.927	3.074	€ 4.988	27.734	40.723	35.796	PM
13 Rozendaal	199	124	0	1.121	1.445	1.246	PM
14 Westervoort	1.695	1.058	€ 3.780	9.544	16.077	14.382	PM
15 Wijchen	4.690	2.927	€ 4.988	26.402	39.007	34.317	PM
16 Zevenaar	5.064	3.160	€ 4.988	28.509	41.722	36.658	PM
totaal	85.000	53.040	€ 79.124	478.500	695.664	610.664	PM